

PATVIRTINTA

Skuodo vaikų lopšelio-darželio direktoriaus
2025 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V1-92

SKUODO VAIKŲ LOPŠELIS-DARŽELIS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

2025 m.
Skuodas

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas: Skuodo vaikų lopšelis-darželis (toliau – Darželis).

Trumpasis pavadinimas: lopšelis-darželis.

Teisinė forma: Skuodo rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Grupė: Neformaliojo švietimo, Ikimokyklinio ugdymo mokykla.

Veiklos pradžia: Skuodo vaikų lopšelis-darželis įregistruotas 2001 m. rugsėjo 10 d. Veikla vykdoma 2 pastatuose, kurie išsidėstę skirtingose miesto vietose: Sodų g. 8, Skuodas, Mokyklos g. 6, Skuodas.

Teikiamos paslaugos: ikimokyklinis, priešmokyklinis, specialusis ugdymas.

Ugdymo(si) kalba: lietuvių.

Ugdymo(si) forma: dieninė.

Įstaigos kodas: 195176120.

Adresas: Sodų g. 8, Skuodas, tel. +370 440 70 161.

Interneto svetainės adresas: <http://skuododarzelis.lt>.

El. paštas: sekretore@skuododarzelis.lt.

Lopšelyje-darželyje ugdomi: 1–7 metų vaikai.

Grupės formuojamos pagal amžių:

ankstyvasis amžius: 1–3 metai;

ikimokyklinis amžius: 3–5 m.;

priešmokyklinis amžius: 5–7 m.

Grupės komplektuojamos: vieno amžiaus ir mišraus amžiaus vaikų.

Skuodo vaikų lopšelio-darželio Ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – Programa) parengta ir atnaujinta vadovaujantis: Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu, Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis bei pagrindiniais teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo(si) veiklą (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Vaiko gerovės politikos koncepcija, Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Skuodo vaikų lopšelio-darželio nuostatais.

Ikimokyklinio ugdymo programos paskirtis – siekti kokybiško Darželį lankančių vaikų ugdymo(si) bei apibrėžti tikslingą ir veiksmingą ugdymo proceso organizavimą ir ugdymo turinio įgyvendinimą. Programa grindžiama universalus dizaino ugdymuisi strategija, kai kiekvieno vaiko sėkmingą ugdymąsi laiduoja įtraukaus ugdymo organizavimo prieiga. Visavertę įtrauktį užtikrina prigimtinių kiekvieno vaiko ugdymosi skirtumų pripažinimas ir kokybiškai įgyvendinamos esminės ugdymo(si) proceso modeliavimas. Visuminio ugdymo idėjomis, kurios lemia vaikų emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos, kūrybos potencinių galių harmoningą plėtojimąsi. Programoje modeliuojamas integralus, vientiso pasaulio vaizdo kūrimąsi sąlygojantis vaikų ugdymosi procesas, užtikrinamas balansas ir dermė tarp atskirų ikimokyklinio ugdymo(si) sričių, tarp ugdymosi ir ugdymo procesų; ir apima visas ugdymo(si) sritis. Ikimokyklinio ugdymo programa skirta vaikų nuo 1 iki 7 metų ugdytojams: pedagogams, tėvams (globėjams / rūpintojams), visai įstaigos bendruomenei.

Darželis yra vieninga ugdymo(si) institucija, užtikrinanti kiekvieno vaiko įsitraukimą į ugdymosi procesą, siekianti ugdymo ir socializacijos tęstinumo, sudaranti galimybes sėkmingai spręsti adaptacijos problemas, skatinanti kokybišką tėvų (globėjų) ir pedagogų sąveiką, bendradarbiavimą.

Programa remiasi **Humanistinės pedagogikos teorija** – augančio žmogaus asmenybės tapsmo kūrybine praktika ir teorija. Ši pedagogika siekia nuolatinio Darželio gyvenimo atsinaujinimo, skatina daugialypę mokytojų kūrybinę veiklą. Akcentuojamas pedagoginis optimizmas ir tikėjimas vaiko galimybėmis. Humanistinė pedagogika – tai universali ugdymo filosofija, tinkanti visiems amžiaus tarpsniams

Ypatingas vaidmuo skiriamas mokytojo asmenybei, nes būtent mokytojo subjektyvus ugdymo laukas yra paveikiausias mokymo ir auklėjimo instrumentas.

Humanistinės pedagogikos pamatas yra visuminė pasaulėžiūra, t. y. mokslo, meno ir filosofijos sintezė, todėl humanistinis ugdymas jungia tris pažinimo būdus: griežtą logiką (mokslą), estetinius jausmus (meną) ir tikėjimu praturtintą filosofiją (etiką, religiją).

Remiantis Humanistine filosofija Programa grindžiama:

- vaiko asmenybės brandinimu ir taurinimu, o žinios yra suvokiamos kaip kelias į tokį tikslą,
- vaiko asmenybė priimama kaip unikumas, kaip nedaloma visuma,
- sąveika grindžiama nuolatiniu dialogu su vaikais,
- ugdymosi atspirties taškas yra bendrystės, bendradarbiavimo ir bendros kūrybos idėjos, siekiant atskleisti saviraiškos bei kūrybiškumo ištakas,
- ugdymo procese prioritetai – abipusis supratimas, pasitikėjimas, kūrybingumas, laisvas pasirinkimas, pažinimo džiaugsmas, atjauta.

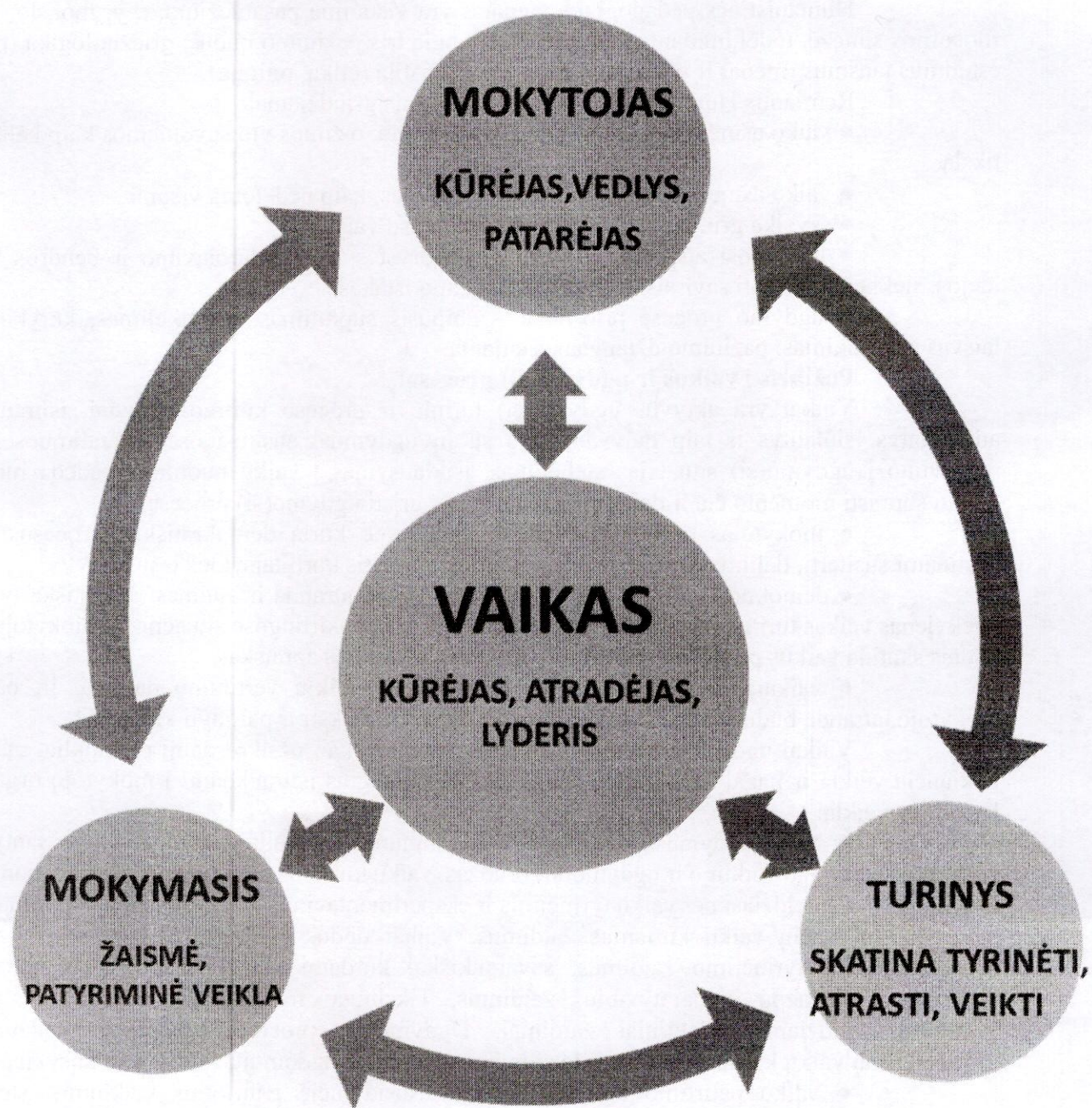
Požiūris į vaikus ir ugdymo(si) procesą:

Vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) turinio ir proceso kūrimo dalyviai, įsitraukiantys, atliepiantys, siūlantys ir taip dalyvaujantys su jų ugdymusi susijusiuose sprendimuose. Vaikų reagavimo į ugdymo(si) situacijas stebėjimas, įsiklausymas į vaikų nuomonę padeda mokytojui geriau suprasti momento čia ir dabar poreikius ir jais grįsti ugdymo(si) procesą:

- mokytojas drauge su vaikais mokykloje kuria demokratiškus procesus. Vaikai skatinami susitarti, dalintis, išreikšti savo nuomonę, mokytis kurti taisykles ir jų laikytis;
- demokratiško ugdymo(si) aplinkoje vaikai atranda ir augina autentišką lyderystę. Kiekvienas vaikas turi galimybę išbandyti lyderio vaidmenį skirtingose situacijose. Mokytojas visais būdais skatina vaikus pripažinti ir priimti įvairias lyderystės apraiškas;
- vaikai yra neatsiejami savo aplinkų ir veiklų vertinimo dalyviai ir, padedami mokytojo, atranda būdus, kaip savo pajautą ar nuomonę išreikšti ir parodyti kitiems.

Vaikai ugdosi stebėdami, veikdami spontaniškai, užsikrėsdami patrauklia, malonumą teikiančia veikla ir pagal savo jėgas, poreikius bei pomėgius įsitraukdami į mokytojo organizuotą kryptingą veiklą:

- vaikų ugdymasis žaidžiant. Žaismingumas natūraliai būdingas vaiko santykiui su pasauliu, yra viso jo veikimo ir ugdymo(si) bruožas, vaikų kultūros plėtojimo prielaida. Spontaniškas žaismingumas skleidžiasi per vaikų tyrinėjimą ir eksperimentavimą, visavertiškai įgyvendinamas per savarankiškai pačių vaikų kuriamus žaidimus. Vaikai ugdosi, įsitraukę į žaidimus, žaisdami sensomotorinius tyrinėjimo žaidimus, savarankiškai kurdami vaizduote paremtus režisūrinius, siužetinius vaidmenų ir naratyvinius žaidimus. Tikslingai formuojant(is) siauresnius, savitus gebėjimus žaidžiami didaktiniai žaidimai. Ugdymo(si) procese išlaikomas balansas tarp savarankiškai vaikų kuriamų siužetinių vaidmenų žaidimų ir ugdomųjų žaidimų su taisyklėmis;
- vaikų patirtinio ugdymosi būdai. Susidomėję įvairiomis veiklomis, stebėdami, tyrinėdami, eksperimentuodami, kurdami, dalindamiesi patirtimi, vaikai visais pojūčiais patiria, pajaučia objektus, jų savybes, ryšius, reiškinius ir procesus, atranda tai, kas jiems nauja, gilina supratimą ir plėtoja gebėjimus. Ugdymo(si) procese skatinami šie vaikų patirtinio ugdymosi būdai: personalizuotas, savivaldus, dialogiškas, judrus, ikūnytasis ugdymasis, ugdymasis tyrinėjant, kuriant, reflektuojant.

Programa grindžiama pamatinėmis **vertybėmis**, kurios atspindi humanistinę požiūrį į vaiką ir jo ugdymąsi.

Vaiko orumas – pripažįstama ir puoselėjama kiekvieno vaiko neginčijama vertė, autentiškumas, unikalumas. Puoselėjama pagarba kiekvieno asmens skirtybėms ir unikalumui.

Vaiko gerovė – puoselėjama vaiko sveikata, darna su savimi ir visokeriopa aplinka, užtikrinamas saugumas, o vaiko gerovė pripažįstama kaip labai svarbus veiksnys vaiko vystymuisi.

Saviraiškos laisvė – pripažįstamas kiekvieno vaiko kūrybinis potencialas, laisvė savitai save išreikšti. Palaikoma ir skatinama įvairiapusė saviraiška, sukuriama tam sąlygos.

Lygiavertis dalyvavimas – pripažįstamas vaiko lygiavertiškumas sąveikaujant, sudaromos maksimalios sąlygos kiekvienam vaikui įsitraukti į ugdymosi procesą, pašalinamos ugdymosi proceso metu atsiradusios kliūtys.

Lygiateisiškumas ir teisingumas – užtikrinamos kiekvienam vaikui vienodos teisės ir galimybės (nepriklausomai nuo lyties, sveikatos, socialinės ar kultūrinės padėties) augti ir ugdytis, stiprinti ir puoselėti savo galias. Siekiama mažinti diskriminavimą ir atskirtį.

Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – kuriama ugdymosi aplinka, kuri grindžiama atvirumu, pagarba, empatija ir tolerancija, kurioje įvairovė suvokiama kaip vertybė. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui natūraliai įsitraukti į prigimtinių ir kultūrinių skirtumų pažinimą.

Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – kuriama aplinka, kuri skatina lygiavertį bendravimą, pagarbą žmonių įvairovei. Puoselėjama empatija ir atjauta, stiprinama atsakomybė už save, siekiama bendrų sprendimų. Susipažįstama su teisėmis ir pareigomis, kurias turime vieni kitiems, savo bendruomenei.

Kultūrinis tapatumas – puoselėjama Žemaičių kultūra, kalba, tradicijos, susipažįstama su krašto istorija. Kuriama aplinka padedanti vaikui save išreikšti kaip etninės kultūros dalyvį, kūrėją. Skatinama didžiulis savo krašto autentiškumu, pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Atsižvelgiant į individualius, atliepiant specialiuosius (turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, turinčių negalę, augančių socialinės rizikos šeimose, gabių vaikų ir kt.) poreikius,

Programoje tenkinami ir turtinami pagrindiniai, kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai:

Žaidimo poreikis. Kuriamos aplinkos kuriose vaikai turi laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus.

Saugumo poreikis. Kuriamos aplinkos ir sąveikos padedančios vaikui jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdomi vaikus ir jie patys pagal jų galias skatinami įsitraukti į rūpinimąsi.

Draugysčių poreikis. Kuriama aplinka ir sąveikos, kuriose vaikas jaučiasi priimtas, jaučia bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Kuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge.

Komunikavimo poreikis. Skatinama dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniais ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonėmis ir atrasti pagarbus, veiksmingas bendravimo būdus.

Pažinimo džiaugsmo poreikis. Kuriama aplinka, kuri skatina smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį.

Kūrybinės saviraiškos poreikis. Kuriama aplinka, skatinanti tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių.

Atliepti ir tenkinti unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

Tėvų ir bendruomenės poreikiai. Vaikas yra neatsiejama šeimos ir bendruomenės, kurioje gyvena dalis. Darželis siekia atliepti tėvų lūkesčius, susijusius su visuminiu vaiko ugdymusi, sudaro sąlygas ugdytis visiems vaikams, teikia konsultacijas įvairiais vaiko ugdymosi klausimais.

Tėvai skatinami aktyviai įsitraukti į ugdymo(si) procesą, teikti siūlymus, būti lygiaverčiais partneriais (Tėvų sambūris, atstovavimas Darželio taryboje, renginiai ir kt.). Siekiama sąveikauti, bendradarbiauti vertinant vaikų pasiekimus, skatinamas tęstinis vaiko ugdymas(is) namuose.

Tėvai įtraukiami į sprendimų, susijusių su mokyklos gyvenimu priėmimą.

Bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, lygiaverte dialogine partneryste.

Kuriamas glaudus bendravimo ir bendradarbiavimo ryšys su vietos bendruomene ir institucijomis (Skuodo rajono savivaldybės R. Granausko viešoji biblioteka, Skuodo rajono policijos komisariatas, Skuodo priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba, Skuodo rajono savivaldybė, Skuodo rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigos, gimnazijos, progimnazijos, Klaipėdos apskrities vaiko teisių apsaugos skyrius Skuodo rajone, SIC ir kt.).

Vykdomi bendri projektai, vaikams organizuojamos ekskursijos, edukacijos. Dalyvaujama bendruomenės renginiuose. Visą tai stiprina bendruomeniškumą, vaikai per potyrius perima bendruomenės tradicijas, pasijunta lygiaverčiais bendruomenės nariais.

Regiono ypatumai. Gyvename pasienio zonoje, mūsų rajonas ribojasi su Latvijos Respublika, mūsų krašte kalbama žemaičių kalba, susipažįstama su kuršių tradicijomis. Skuodo rajono savivaldybė yra labiausiai nutolusi nuo didžiųjų Lietuvos miestų savivaldybė. Skuodo rajone yra seniausia rašytiniuose raštuose paminėta gyvenvietė – Apuolė. Barstyčiuose – didžiausias riedulys Lietuvoje. Vaclovo Into akmenų muziejus ir parkas – unikalus muziejus, įkurtas Skuodo rajono Mosėdžio miestelyje, abipus Bartuvos upės krantų, vaizdingame 14.5 ha slėnyje ir kt. Organizuojame išvykas, ekskursijas į Lietuvos ir Skuodo krašto lankytinas vietas.

Mokyklos savitumas. Skuodo vaikų lopšelio-darželio veikla vykdoma dviejuose pastatuose: Mokyklos g. 6 ir Sodų g. 8, buveinė – Sodų g. 8, Skuodas. Užtikrinama vienoda švietimo paslaugų kokybė, stiprinama bendruomenės sąveika, siekiant gerų ugdymo kokybės rezultatų.

Skuodo vaikų lopšelis-darželis yra didžiausia ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaiga savivaldybėje.

Skuodo lopšelyje-darželyje vaikų ugdymas organizuojamas pagal 3 ugdymo modelius: 10,5 val. trukmės, 12 val. trukmės, 4 val. trukmės. Į lopšelių-darželių priimami vaikai iš Skuodo rajono savivaldybės. Lopšelyje-darželyje formuojamos grupės: ankstyvojo amžiaus grupės (1–3 m.) ikimokyklinio amžiaus grupės (3–5 m.), priešmokyklinio amžiaus grupės (5–7 m.), specialiojo ugdymo grupės (3–5 m.). Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, integruojami į bendrojo lavinimo grupes, vadovaujantis Skuodo vaikų lopšelio-darželio direktoriaus 2018 m. sausio 5 d. įsakymu Nr. V1-5 patvirtintu Skuodo vaikų lopšelio-darželio vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašu. Darželyje teikiama pavėžėjimo paslauga, užtikrinama, kad į pavežamų vaikų sąrašus būtų įtraukiami vaikai, ugdomi pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas, vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, bei vaikai, kuriems ugdymasis pagal ikimokyklinio ugdymo programą švietimo ir mokslo ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka ir atvejais yra privalomas, kurie gyvena toliau kaip 3 kilometrai nuo mokyklos.

Lopšelyje-darželyje vaikus ugdo kompetetingi pedagogai ir švietimo pagalbos specialistai: logopedai, meninio ugdymo mokytojai, specialieji pedagogai, socialinis pedagogas, judesio korekcijos specialistas, psichologo asistentas, mokinio padėjėjai.

Lopšelis-darželis šiuolaikiška, puoselėjanti humanistines vertybes, atvira pozityviai kaitai, nuolat besimokanti, telkianti bendruomenę organizacija, orientuota į vaiko gebėjimų aktyvią raišką ir poreikių tenkinimą.

Teikiame kokybiškas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas, užtikrinant aktyvią vaiko saviraišką ugdymo procese. Stipriname bendruomenės sąveiką, kurti pozityvius vaiko šeimos-pedagogo santykius, grindžiamus partneryste, bendravimu ir bendradarbiavimu, pagarba

vienas kitam. Svarbiu prioritetu siekiant lopšelio-darželio vizijoje apibrėžtų vertybių – patrauklumo, šiuolaikiškumo, atvirumo naujovėms ir kaitai – akcentuojamas įstaigos bendradarbiavimo su socialiniais partneriais plėtojimas, partnerystės ryšių ir atvirumo siekis.

Ypatingas dėmesys Darželyje skiriamas vaikų sveikatos stiprinimui, fizinės ir psichinės sveikatos užtikrinimui, sveikos gyvensenos propagavimui bei prigimtinių vaikų poreikių patenkinimui. Darželio bendruomenė vadovaujasi sveikos gyvensenos principais ir juos taiko organizuojant ugdomąjį procesą. Mūsų Darželis 2018 m. Sveikatą stiprinančių mokyklų tinklo ir aktyvių mokyklų veiklos koordinavimo komisijos sprendimu pripažintas „Sveikatą stipinančia mokykla“, 2023 m. parengta ir sėkmingai įgyvendinama tęstinė sveikatos stiprinimo programa „Aukime sveiki“. 2021 m. Darželis pripažintas „Aktyvia mokykla“. Parengtas ilgalaikis fizinio aktyvumo skatinimo planas, kuriame numatytos fizinį aktyvumą skatinančios veiklos. Darželis vykdo ilgalaikius projektus, kurių tikslas – vaikų sveikatos prevencija, fizinio aktyvumo skatinimas, ekologinės kultūros ugdymas (Lietuvos masinio futbolo asociacijos projektas „Futboliukas“, nacionalinis projektas, finansuojamas Lietuvos kapitalo įmonių „Sveikatiada“, LTOK projektas „Lietuvos mažųjų žaidynės“, „Sveikata ištisus metus“, ESFA projektas „Solidarumo korpusas“). Į šį procesą įtraukiama visa Darželio bendruomenė, nuolat rūpinamasi Darželio savitumu: kiekvienoje grupėje yra pačių vaikų ir mokytojų sukurta edukacinė aplinka vaikų sveikatos ugdymo, fizinio aktyvumo, kūrybiškumo, smalsumo skatinimui, kuriamos edukacinės priemonės, erdvės lauke, įveiktos grupių, lauko erdvės didina vaikų ugdymo(si) motyvaciją, skatina fizinį aktyvumą, ekologinį mąstymą.

Esame RIIDA „Sveikatos želmenėliai“ nariai, organizuojame sveikatos stiprinimo veiklas, renginius, kurių tikslas – propaguoti sveikatą stiprinančių mokyklų idėją ir vertybes, skleisti žinią apie sveikatą stiprinančių mokyklų bendruomenių veiklą, pristatyti savo gerą patirtį.

Darželyje įrengtos 3 laboratorijos: 2 naujų ugdymo technologijų „NUT“ ir 1 jaunųjų eksperimentatorių ir tyrinėtojų laboratorija „JET“. Stipri ir pastoviai atnaujinama IKT bazė ir jos taikymas ugdymo procese. Taikomas STEAM metodas, kuris integruojamas į kompleksinę vaiko tikrovės reiškinių pažinimą, pritaikymą ir problemų sprendimą. Taip pat pritaikome darželio lauko aplinką STEAM veikloms – kuriame specialias erdves ir zonas, kurios skatina vaikų kūrybiškumą, tyrinėjimą bei ugdo jų aplinkosauginius įgūdžius. Vaikai turi galimybę patirti, kaip jų veiksmai veikia aplinką ir suprasti, kaip jie gali prisidėti prie tvarios ateities kūrimo. Tokia patirtis ugdo jų atsakomybę bei ekologinį sąmoningumą. Didelis dėmesys skiriamas aprūpinimui šiuolaikinėmis, vaiko poreikius atitinkančiomis priemonėmis, vidaus ir lauko edukacinių aplinkų turinimui.

Dalyvaujame LINEŠA projekte „Tvari mokykla 2030“. Įgyvendiname įvairias tvarumo ir ekologijos principų ugdymo priemones, kurios leidžia kurti ekologiškas mokymo priemones tiek vidaus, tiek lauko veikloms. Tokiu būdu mažiname priklausomybę nuo neekologiškų ir vienkartinų medžiagų. Dauguma ugdymo priemonių gaminamos iš antrinių žaliavų ir naudojamos daug kartų.

Darželio bendruomenė kūrybiška ir atvira pokyčiams, sėkmingai rengia ir įgyvendina tarptautinius projektus: tarptautinis e Twinning projektas „Seeds in little hands“, „Erasmus +“.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

Žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

Integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

Įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

Kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

Reflektyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsvarsto autentiškas vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant Programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir Darželio darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai: Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymąsi, pasiekti, kad vaikas:

plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save;

pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes;

aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime;

mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

IV. UGDYMO STRATEGIJOS, METODAI, PRIEMONĖS IR UGDYMO TURINYS

Dominuojanti veikla – žaidimas (spontaniškas individualus, poroje, grupėje, inicijuotas suaugusiojo ar bendraamžių, vienas šalia kito, komandoje) atsižvelgiant į vaiko galias, pomėgius ir poreikius.

Ugdymas kuriant ir keičiant aplinką. Įrengiamos vaiko veiklai patogios erdvės, parenkamos ugdymąsi, kūrybiškumą, eksperimentavimą, saviraišką skatinančios priemonės, žaislai, informacijos gavimo šaltiniai, simboliai, užrašai, ženklai ir kt. Naujos priemonės pristatomos

originaliai, įdomiai, parodomi veikimo su jomis būdai. Aplinka keičiama pagal vaikų sumanymus ir norus.

Ugdymasis pavyzdžiu. Pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje ir skatina jį mėgdžioti. Pedagogas pradeda kokią nors veiklą ir perleidžia savarankiškai tęsti vaikams. Pedagogas veikia drauge su vaikais kaip žaidimo ar veiklos partneris, mimika, elgesiu, veiksmais, daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams. Kito vaiko pavyzdys. Mažesni mokosi iš vyresnių.

Kūrybinė pedagogo – vaiko sąveika. Pedagogas įtraukia vaikus į veiklą gera idėja, tema, probleminiu klausimu, įdomia informacija, netikėtomis medžiagomis ir kt. Nuolat bendrauja su vaikais, pastebi jų interesus, norus, gebėjimų lygį, pateikia patarimų, informacijos, praturtina vaikų patirtį, siekia vaiko kūrybos, interpretacijos, atradimų, bandymų, naudoja naujas metodikas kūrybiškumui, loginiam mąstymui, problemų sprendimo gebėjimų ugdymui.

Situacinis – spontaniškas ugdymas. Pedagogas keičia numatytą veiklą pagal iškilusią vaiko idėją, problemą, sumanymą. Pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi, emociškai palaiko, išplėtoja vaiko inicijuotus pokalbius, žaidimus, reaguoja į vaiko klausimus. Ugdymo ir ugdymosi situacijų susidarymo skatinimas bendrais susitarimais ir sprendimais, problemineis klausimais, diskusijomis. Vaikų, tėvų, pedagogų projektų įgyvendinimas.

Siekiame, kad ugdymosi priemonės: tenkintų ikimokyklinio amžiaus vaiko poreikį žaisti, bendrauti, bendradarbiauti, skatintų norą puoselėti ir saugoti savo ir kitų sveikatą ugdytų vaiko savarankiškumą, saviraišką ir skatintų kūrybiškumą, lavintų intelektines vaiko galias, sudarytų sąlygas plėtoti vaiko kultūrai, poreikiams, pomėgiams, interesams, tenkintų vaiko poreikį judėti, sietųsi su vaiko patirtimi ir kasdieniu jo gyvenimu.

Sudarant ugdymo turinį siekiame integraliai ugdyti vaikų gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas kasdieninės veiklos metu, atsižvelgiant į vaiko amžiaus tarpsnio ypatumus, pagrindine veikla įvardijant žaidimą.

Ugdymo turinį, sudaro aplinkos modeliavimo kryptis – vaikų ugdymo (-si) kontekstų kūrimas. Pateikiami žaismės, universalus dizaino mokymuisi, kultūrinių ir kūrybinių dialogų, kalbų įvairovės, tyrinėjimų ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, judraus patirtinio mokymosi kontekstų kūrimo būdai.

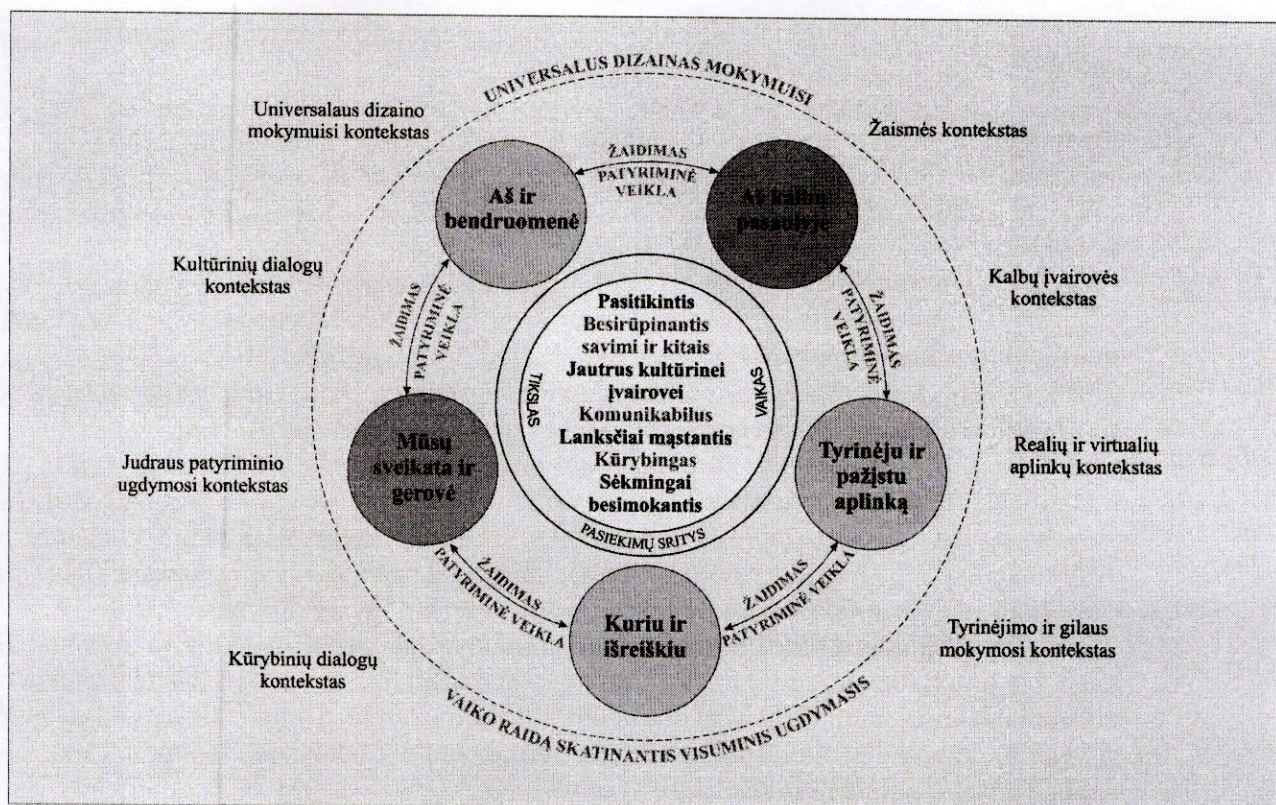
Išskiriama penkios ikimokyklinio ugdymosi sritys:

1. „Mūsų sveikata ir gerovė“.
2. „Aš ir bendruomenė“.
3. „Aš kalbų pasaulyje“.
4. „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“.
5. „Kuriu ir išreiškiu“.

Ugdymosi sritys yra ikidalykinės, orientuotos į Programoje numatytų vaikų pasiekimų plėtotę, apima vaikų ugdymo(si) turinį ir veiklas.

Programoje išskirtos keturios ugdymo turinio sudedamosios dalys:

1. Visuminis ugdymas (-sis).
2. Universalus dizainas mokymuisi.
3. Vaiko žaidimas.
4. Patirtinė veikla.

AŠ IR BENDRUOMENĖ

Savivoka ir savigarba, savireguliacija ir savikontrolė, santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais, aplinkos pažinimas.

Gyventi ir būti tarp kitų žmonių.

Pasitikėti savo jėgomis ir galiomis, pozityviai save vertinti, patirti sėkmę.

Suvokti save kaip atskirą, savitą asmenybę, kartu patirti bendrumo šeimose, grupėje jausmą.

Įvairiomis formomis bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais, jausti abipusę pagarbą.

Skatinti pozityvią lyderystę ir savarankiškumą įveikiant kliūtis, ieškant pozityvių sprendimo būdų.

Kaupti socialinę patirtį bendraujant su skirtingos išvaizdos, amžiaus, lyties, negalia turinčiais žmonėmis, jausti jiems toleranciją ir pagarbą.

Atpažinti savo ir kitų emocijas, jausmus, ugdyti gebėjimą tinkamais būdais juos reikšti, kontroliuoti.

Ugdyti empatiją, skatinti globoti silpnesnį, nuskriaustą, gebėti atsiprašyti.

MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ

Kasdieniai gyvenimo įgūdžiai, fizinis aktyvumas, savivoka ir savigarba, savireguliacija ir savikontrolė.

Judėti ir veikti saugiai, sveikai gyventi.

Kaupti žinias apie sveiką maistą, kūno švarą, aplinkos tvarką.

Formuoti valgymo kultūrą, elementarius asmens higienos įgūdžius.

Ugdyti poreikį aktyviai judėti, sportuoti, kad užaugti stipriu, ištvermingu, vikriu, atkakliu, drąsiu.

Suvokti, kad supančioje aplinkoje yra daug pavojų ir būtina veikti saugiai.

Gebėti kreiptis pagalbos ištikus nelaimei, susirgus, blogai jaučiantis ar jei kas nuskriaudė.

Suvokti, kad yra žmonių kitaip atrodančių, judančių, kalbančių. Skatinti būti tolerantiškais.

TYRINĖJU IR PAŽISTU APLINKĄ

Aplinkos pažinimas, matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas, kalbų supratimas.

Pažinti save ir kitus žmones, tyrinėti aplinką, atrasti naujų dalykų.

Pažinti save, pozityviai vertinti savo gebėjimus ir galias, žinoti savo teises ir pareigas.

Jausti pagarbą žmonėms, jų sukurtai aplinkai.

Suprasti, kad būtina saugoti gamtą, pajausti žmonių ir gamtos ryšį, vientisumą, formuoti ekologiškos gyvensenos pagrindus.

Smalsauti, visais pojūčiais ir technologijų pagalba, tyrinėjant aplinką, gamtą, jos reiškinius.

Džiaugtis atrastais, sužinotais, išmoktais naujais dalykais, naujomis patirtimis.

Gebėti įgytas patirtis, žinias, įgūdžius taikyti praktinėse savo veiklose.

Pažinti savo gimtinę, puoselėti tautos tradicijas ir papročius. Didžiuotis, kad esame lietuviai.

AŠ KALBŲ PASAULYJE

Skaitmeninis sumanumas, kalbų supratimas, kalbinė raiška, meninė raiška, estetinis suvokimas.

Tenkinti bendravimo ir savirealizacijos poreikį.

Mintis, emocijas, išgyvenimus, jausmus reikšti garsais, žodžiais, atsakyti į kitų žmonių jausmų raišką.

Siekti įsiklausyti į kito žmogaus kalbą, išgirsti perteikiamą informaciją.

Kaupiant bendravimo su bendraamžiais ir suaugusiais patirtį, perimti gimtosios kalbos modelį.

Pajausti gimtosios kalbos grožį, skambesį susipažįstant su lietuvių liaudies kūryba.

Domėtis simboliais, brėžiniais, skatinti jų prasmų suvokimą.

Kalbinę raišką realizuoti per kūrybinių galių puoselėjimą, domėjimąsi knygomis.

Puoselėti meilę žemaičių tarmei, skatinti bendravimą, mokyti kūrinių žemaičių tarme.

KURIU IR IŠREIŠKIU

Kalbinė raiška, meninė raiška, estetinis suvokimas.

Tenkinti saviraiškos ir kūrybos poreikį.

Turtinti vaizduotę ir emocinį pasaulį, susipažįstant su žmonių sukurtais meno kūriniais, muzika

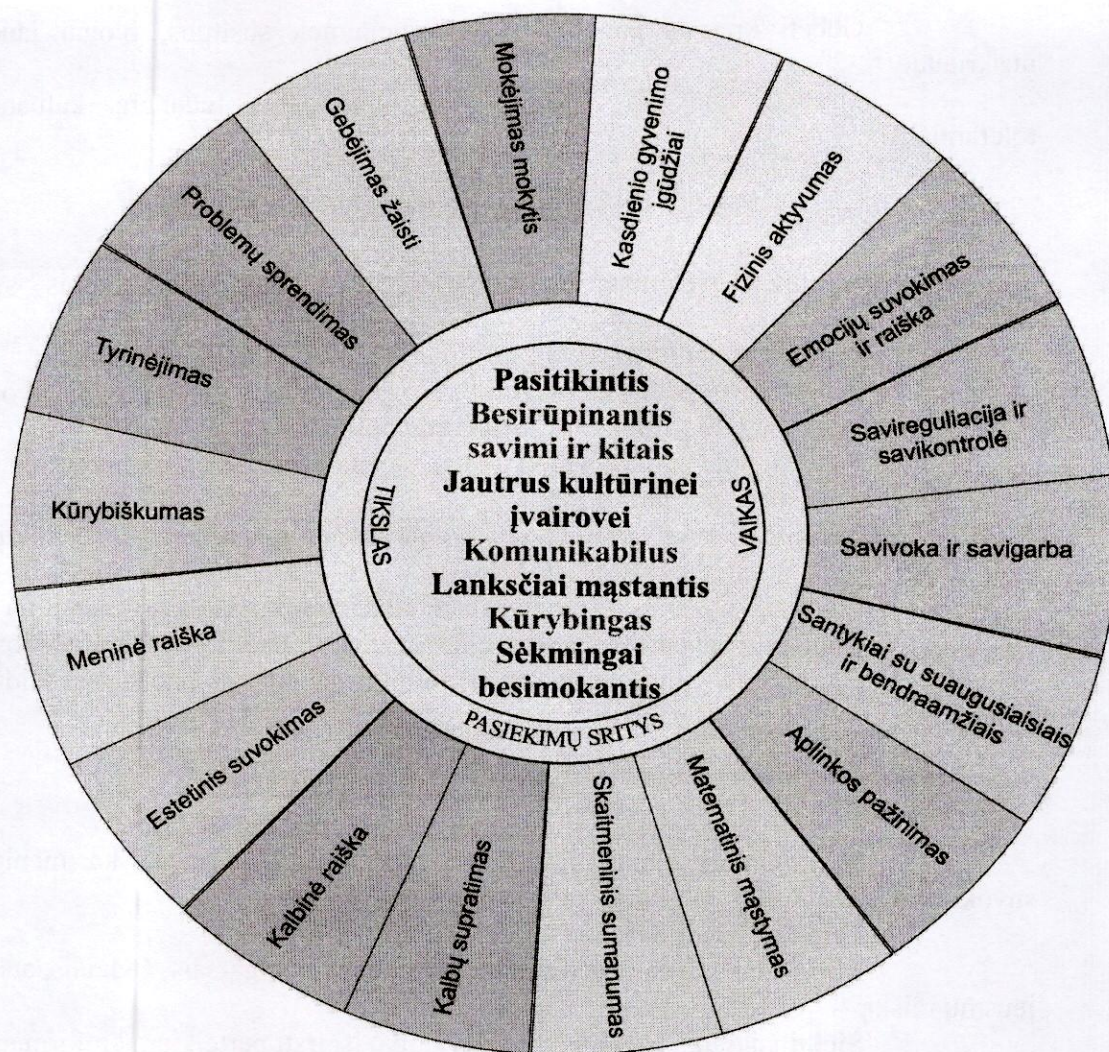
Pajausti gamtos sutvertą grožį, išgirsti gamtos garsų įvairovę.

Kuriant, improvizuojant atskleisti savo individualumą, išlaisvinti vaizduotę, mąstymą, skatinti originalumą, savitumą.

Smalsauti tyrinėjant, eksperimentuojant su raiškos priemonėmis, įgyti naujų patirčių ir įgūdžių.

Patirti teigiamų emocijų kūrybos procese, kaupti estetinę patirtį, dalintis įspūdžiais su kitais žmonėmis.

Puoselėti savo krašto kalendorinių švenčių, papročių, dainų, žaidimų savitumą ir įvairovę.

IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ UGDYMO TURINYS (1–6) METŲ

1. UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“		
Ugdymo(si) srities paskirtis – plėtoti vaikų savivoką ir savigarbą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir kontrolę, santykius su suaugusiaisiais ir vaikais, socialinę ir kultūrinę supratingumą.		
1.1. „KAS AŠ“		
Vertybinės nuostatos. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Bendrieji gebėjimai – plėtojamas supratimas apie save kaip unikalų asmenį, kuris auga, keičiasi, įgyja vis daugiau savarankiškumo, galių ir pasitikėjimo savimi, mokosi priimti savo gyvenimui ir ugdymuisi aktualius sprendimus bei pasirinkimus: savo poreikių, pomėgių, interesų supratimas ir raiška.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla –ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Savo poreikius valgyti, žaisti, miegoti ir kt. vaikai iki 3 m. mokosi parodyti veido mimika, garsais gestais, galvos linktelėjimu išreikšdami sutikimą ar papurtydami galvą į šonus („ne“),	Mokytojo jautrus ir pastovus emocinis ryšys su vaiku, bendravimas ir veikla kaip elgesio modelis vaikui, vaikams aktualus turinys ir veiklos padedančios pažinti ir suprasti save, suvokti savo ryšius su kitais ir

	pirmaisiais žodžiais, kai yra jautriai globojami, žaidinami, kalbinami grupės mokytojo, kai jis stengiasi suprasti vaiko poreikių ženklus į juos reaguoti, kai įvardija vaiko poreikius ir domėjimosi poreikius.	vietą tarp kitų žmonių. Kūno vaizdavimas meno priemonėmis, žaidimas, tyrinėjimas, STEAM veikla ir kt.
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikai įsitraukia į žaidimus, įvairias veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais (emocine reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ar kt.) suaugusiesiems ir kitiems vaikams parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus.	Vaikai skatinami geranoriškai bendrauti. Kartu su vaikais sudaroma dienvakė, kuriamos elgesio grupėje taisyklės. Modeliuojamos įvairios situacijos, skaitant istorijas, žaidžiant. Sudaromos augimo laiko juostos, ūgio matuokliai, nuotraukos nuo gimimo iki dabarties, vardų žaidimai ir t.t.
1.2. „SAVO EMOCIJŲ IR ELGESIO VALDYMAS“		
Vertybinės nuostatos. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Bendrieji gebėjimai. Atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atsiliepia į kito jausmus (užjaučia, padeda).		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Kasdienėse grupės veiklose, sąveikose su mokytoju ir kitais vaikais kilusias savo emocijas (džiaugsmą, liūdesį, pyktį, nuostabą, baimę) vaikai iki 3 metų išreiškia veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza, kai suaugusieji susitapatina su jų patiriamomis emocijomis, jautriai į jas reaguoja, atliepia vaiko emocinius poreikius.	Emocijų raiškos valdymo būdų taikymas veiklose ir bendraujant, emocijų raiškos valdymo būdų išbandymas žaidimuose ir bendrose veiklose: Išsiaiškinimas, susitarimai, emocinių impulsų suvaldymas.
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikai, žaisdami vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, tyrinėdami ir žymėdami, kaip jaučiasi, klausydamiesi skaitomų istorijų, žiūrėdami filmukus, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja ir vis geriau atpažįsta bei įvardija įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis.	Skatinama samprotauti, kas pradžiugino, kas nuliūdino ar papiktino, kodėl? Skatinama žaisti bendrus žaidimus, kuriuose reikia suprasti kitą ir geranoriškai bendradarbiauti. Aptariama su vaikais, ką galima daryti, kai kas nors erzina kitą, atima žaislus, suduoda, kai kyla nesutarimai, kokias rasti išeitis. Taisyklių kūrimas ir laikymasis: grupės taisyklių, žaidimų. Žaidimai savireguliacijai: dėmesio reguliavimui, impulsų kontrolei ir kt.
1.3. „AŠ TARP KITŲ“		
Vertybinės nuostatos. Save vertina teigiamai. Bendrieji gebėjimai. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu“, „buvau“, „būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		

1–3	Kalba pirmuoju asmeniu: „aš noriu“, „mano“. Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu – pasako, ką daro, ką turi. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5–6 kūno dalis.	Siekiama paskatinti vaikus užmegzti ir palaikyti asmeninius ryšius su kitais žmonėmis, tyrinėti savo ir kitų panašumus bei skirtumus, pratintis pagalvoti apie kitus ir jų poreikius, būti geranoriškus, draugiškus, mokytis bendrauti, bendradarbiauti, sugyventi. Mokytojas dažnai įvardija daiktus, kurie priklauso vaikui, komentuoja vaiko veiklą, būtinai pamini vaiko vardą. Pasiūlo žaidimų „Mano–tavo“, „Mano kūnas“, „Mano žaidimai“. Kalbasi su vaikais, ką mėgsta žaisti berniukai ir mergaitės.
-----	---	--

Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)

3–6	Suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus. Geba daryti įtaką kitam, atsakingai pasirinkti ir priimti sprendimus. Savo gebėjimus ir save vertina teigiamai. Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus (pasakytus žodžius, kvietimą žaisti kartu ir kt.).	Paskatinama samprotauti apie save, savo pomėgius, veiklą: Kas? Kada? Ką? Kur? Kaip? Su kuo? Kur buvai? Su kuo buvai? Ką mėgsti veikti? Pasiūloma idėjų savęs, šeimos, kitų žmonių, jų grupių, tyrinėjimams. Skatinami pokalbiai, diskusijos apie fizines savybes, pomėgius ir elgesio savybes, šeimą, grupę, Tėvynę. Skatinama vaikus pozityviai reaguoti į savo klaidas, sąmoningai suklysti, pademonstruojant, kaip galima juoktis iš savo apsirikimų.
-----	--	--

1.4. „ŽMONIŲ BENDRUOMENĖS“

Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams atrasti kultūrinių reiškinių ir žmonių bei jų bendruomenių gyvensenos tyrinėjimo kelius, asmeniškai prasmingus dalyvavimo įstaigos bendruomenėje būdus, ugdantis priklausymo bendruomenei, tautinio ir pilietinio tapatumo jausmus. Esminiai gebėjimai. Žmonių įvairovės supratimas, žmonių bendruomenių tyrinėjimas, tautinio tapatumo ir pilietiškumo jausmas.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
-----------	------------	-------------------------------------

Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)

1–3	Vaikai iki 3 metų natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. Vaikų supratimas apie šeimą ir vaikų grupę plečiasi kartu su mokytoju ir tėvais kuriant šeimos ir grupės medį, dalyvaujant šeimos dienos grupėje, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas; Vaikai iki 3 metų savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, ištraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauja tautinėse ir valstybinėse šventėse;	Vaikai kartu su mokytoju ir tėvais kuria šeimos ir grupės medį, dalyvauja šeimos dienos grupėje, žaidžia savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėja šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas; Mokytojo padedami, vaikai tyrinėja, atranda ir aiškina, kas sieja jų aplinkos žmonių bendruomenių narius: emociniai ryšiai, rūpinimasis vienu kitais (šeima), bendras buvimas, bendra veikla, draugystės ryšiai (ugdymo įstaigos bendruomenė), kalba, papročiai, tradicijos, tautosaka, tautodailė, etnomuzika, amatai (tautybė), demokratinės vertybės, demokratinis gyvenimo būdas (valstybė), tikėjimas (religinės bendruomenės).
-----	--	---

Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikai aiškina savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdą, panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; ugdymo įstaigos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta – kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės. Domisi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose.	Žaisdami ir bendraudami mokytojo tikslingai parengtoje edukacinėje aplinkoje, sužino keletą kitų šalių, supranta, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse. Vaikai tyrinėja Lietuvos ir grupę lankančių, iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą (tradicijas, maistą, aprangą ir pan.). Vaikai aiškina ir išbando pagarbios, tolerantiškos sąveikos su kitų socialinių, tautinių ir kultūrinių bendruomenių žmonėmis būdus.
1.5. „MŪSŲ PRAEITIS, DABARTIS, ATEITIS“		
Vertybinių nuostatų. Siekiama padėti vaikams tyrinėti praeitį, dabartį, ateitį bei suprasti žmonių gyvenimo bėgant laikui pokyčius. Esminiai gebėjimai. Laiko tėkmės pajauta. Vaikai laiko tėkmės bei asmeninių ir bendruomenės pokyčių per tam tikrą laiką supratimą plėtoja patirdami, aiškindamiesi, tyrinėdami savo ir juos supančių žmonių gyvenimą čia ir dabar, netolimoje ir tolimoje praeityje, numatydami gyvenimo pokyčius ateityje.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Vaikai iki 3 metų laiko tėkmę pajaučia sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu per dieną). Laiko tėkmę vaikai geriau supranta, eksperimentuodami su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais (ką galiu nuveikti, kol skambės muzika, ištekęs smėlis); paros trukmę ir laiko tėkmę per parą nuoseklumą patiria dėliodami savo veiklos per dieną paveikslėlius;	Vaikai laiko tėkmės bei asmeninių ir bendruomenės pokyčių per tam tikrą laiką supratimą plėtoja patirdami, aiškindamiesi, tyrinėdami savo ir juos supančių žmonių gyvenimą čia ir dabar, netolimoje ir tolimoje praeityje, numatydami gyvenimo pokyčius ateityje. Vaikai įvairiais būdais kuria savo asmeninę gyvenimo ir augimo istoriją; mokytojo ir tėvų padedami konstruoja šeimos istorijos pasakojimą. Išbando (jei prieinama), lygina, komentuoja dabarties, praeities, ateities žaidimų, buitės darbų, keliavimo būdų ir priemonių, gyvenamųjų namų ypatumus, samprotauja, kodėl žmonių gyvensena buvo būtent tokia.
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikai, kalbėdamiesi, ką veikė per dieną, savaitę, dėliodami paveikslėlius, pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką veikia šiandien, ką veiks rytoj.	Dalyvaudami tradicinėse ir valstybinėse šventėse, įsitraukdami į mokytojų inicijuojamus istorinio pobūdžio naratyvinius žaidimus, klausydamiesi skaitomų istorinių pasakojimų, lankydamiesi muziejuose, pilyse, sužino keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Vaikai atpažįsta liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą (mįslės, greitakalbes, liaudies žaidimus, patarles ir kt.), žmonių sukurtą praeitį. Padedami mokytojų, atranda ir tyrinėja juos dominančias savo darželio, rajono ir (ar)

		miesto istorines vietas, įskaitant įvairius paminklus, gamtines erdves, viešąsias skulptūras ir žaidimų aikštes.
2. UGDYMO(SI) SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“		
Ugdymo(si) srities paskirtis yra plėtoti kasdienius gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, savivoką ir savigarbą, savireguliaciją ir savikontrolę. Ugdymosi veiklos skatina ugdytis emocijų suvokimo ir raiškos, tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, žaidimo, mokėjimo mokytis gebėjimus;		
2.1. „FIZINIS AKTYVUMAS“		
Vertybinių nuostatų. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamos pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių–rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.		
Žingsniai	Gebėjimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	2–3 metų vaikai vaikščioti ir išlaikyti pusiausvyrą mokosi eidami sumažinto ploto paviršiumi (tarp dviejų nubrėžtų linijų ir pan.), įveikdami kliūtis (ką nors peržengdami), lipdami į kalniuką. Judėdami laisvoje erdvėje, žaisdami judriuosius žaidimus, vaikai nuo greito ėjimo pereina prie bėgimo.	Vaikai judėjimo džiaugsmą patiria laisvai bėgiodami, landžiodami, šokinėdami, laipiodami karstynėmis, kopėtėlėmis, laipteliais, žaisdami su kamuoliais, važinėdami triratukais, dviratukais. Vaikų judesių koordinacija, orientacija erdvėje, vikrumas, greitumas, jėga tobulėja žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais: ridenant, mėtant įvairiu atstumu, visa jėga ar panaudojant reikiamą jėgą tikslui pasiekti, gaudant. Vaikai inicijuoja patys ir noriai ištraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip juda kūnas ir atskiros jo dalys, improvizuoti, fantazuoti, ieškoti neįprastų pozų, judesiais perteikiant pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes.
3–6	3–6 metų vaikai juda spontaniškai, atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis, žaidžia įvairius imitacinius bei judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai: šliaužimas, ropojimas, ėjimas, bėgimas, šuoliukai, laipiojimas, pralindimas, metimai, pusiausvyros pratimai. Jie išbando įvairiausių mokytojo demonstruojamus ir pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus: eiti pasistiebus, ant pėdos šonų, kulnų; eiti ištiesta virve, padėtu lanku; eiti aukštai keliant kelius, pusiau pritūpus, plačiu žingsniu, pristatomuoju, pakaitiniu ar kryžminiu žingsniu, šonu, atbulomis, eiti nedideliame aukštyje (suoleliu); bėgti aukštai keliant kelius, šonu, atbulomis, įveikiant kliūtis, bėgti įkalnėn, nuokalnėn, bėgimą kaitalioti su	Nevaržomai judėdami ir eksperimentuodami vaikai išbando savo kūno judėjimo galimybes: lavina pagrindines fizines ypatybes (vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją, jėgą), mokosi saugiai keisti pradines kūno padėtis ir atlikti įvairius veiksmus rankomis, kojomis: išlaikyti kūną statinėje būsenoje, judėti (ne)persikeldami erdvėje; įgyja drąsos ir pasitikėjimo savimi. Veikdami ribotame plote pratinasi judėti saugodami save ir kitą. Žaisdami komandinius žaidimus, vaikai mokosi laikytis taisyklių, laimėti ir pralaimėti, derinti judesius, judėjimo būdus, sutelkti ir perkelti dėmesį į regimus ir girdimus signalus.

	ėjimu, sustoti pagal netikėtą signalą, keisti kryptis, bėgti greitai, lėtai.	
2.2. „SVEIKA MITYBA“		
Vertybinių nuostatų. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius. Esminiai gebėjimai. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojasi tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.		
Žingsniai	Gebėjimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Vaikai iki 3 metų su sveikatai palankiu maistu susipažįsta valgydami drauge su mokytoju ir kitais vaikais, girdėdami suaugusiųjų aiškinimus, žiūrindami knygeles, korteles, piešinius. Matydami estetiškai patiektą, skleidžiantį šviežią kvapą maistą, jį skanaudami ir nuolat girdėdami vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, vaikai kaupia atitinkamą žodyną. Įvairių žaislų apščioje aplinkoje, grupėje įrengtoje „virtuvėje“ vaikai iki 3 metų žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus.	Vaikai iki 3 metų kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą.
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikai aiškinasi, klauso skaitomų tekstų, komentarų apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai. Tyrinėja sveiko maisto piramidę; dėlioja savo dienos meniu iš kortelių su sveiko maisto produktais. Dėlioja mąstymo žemėlapius (sveika – nesveika), patys vieni kitiems aiškina, kuris maistas palankus sveikatai, o kuris – ne, savo nuomonę argumentuoja. Vaikai drauge su mokytoju eina į parduotuvę, išrenka ir perka reikalingus maisto produktus užkandžiams pagaminti. Žaisdami „kavinę“, „restoraną“, kuria mėgstamų ir netikėtų patiekalų receptus, sudaro meniu, imituoja maisto gaminimo procesus. Vaikai ištraukia į sveikų ir skanių gėrimų bei užkandžių gamybą: mokosi suprasti ir patys kurti receptus, plauna, sveria, uosto, dalina, pjausto, maišo, skanauja, pavadina; gėrasi estetiniu įspūdžiu.	3–6 metų vaikai mokosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgį nusiplauti rankas, valgyti neskubant, gerai sukramtant maistą, jį skanaujant, prie stalo ramiai pasikalbant, padėkojant. Jie mokosi padengti kasdienį ir šventinį stalą, siekdami estetinio įspūdžio. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu vaikai maitina lėles, servituoja ir puošia stalą, kuria lankymosi kavinėje ar kitoje viešojoje vietoje siužetus. Vaikai klausosi skaitomų tekstų ir pasakojimų apie tai, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti, sužino, kad pasaulyje yra vietų, kuriose žmonės jaučia maisto stygių, tyrinėja, kiek daug darbo reikia, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo, dėlioja šį kelią iš paveikslėlių, jį piešia.
2.3. „MANO DIENOS RITMAS“		
Vertybinių nuostatų. Siekiama padėti vaikams suprasti jų poreikius atitinkantį dienos ritmą ir jį laikytis. Tai padeda vaikams jaustis saugiems, energingiems, nepervargti, ugdo laiko suvokimą, suteikia jėgų ir drąsos išgyventi pokyčius: Esminis gebėjimas. Kasdieniniai pasikartojantys ritualai, maitinimasis, miegas ir veiklos padeda vaikams orientuotis dienos laike.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės

Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Vaikai ugdosi dienos ritmo (aktyvumo ir poilsio derinimo) pajautą, kai kasdienių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. Vaikai iki 3 metų mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienos tvarką, stebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks. Kasdieniai pasikartojantys ritualai, maitinimasis, miegas ir veiklos padeda vaikams orientuotis dienos laike.	Vaikai iki 3 metų tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, paveikslėliais dėliodami savo veiklų eilę ir žymėdami, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla.
Išimokymklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikai, skatinami mokytojo ir atsižvelgdami į visos mokyklos dienos režimą, patys sudėlioja savo dienos ritmą paveikslėliais, sudėlioja dienų su ypatingais įvykiais (švenčių, išvykų dienos), keičiančiais įprastą dienos eigą, dienos ritmą. Vaikai ryte paveikslėliais pažymi, ką šiandien ketina veikti, o vakare reflektuoja, ar pavyko tai įgyvendinti. Jie tyrinėja savo nuotaikos ir energijos kaitą per dieną, žymėdami paveikslėliais, aptardami kaitos priežastis. Padedami mokytojo, susikuria ritualus prieš einant miegoti, pavyzdžiui, pavartyti knygutę, pasiklausti lopšinės.	3–6 metų vaikai, mokytojo padedami, mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio (bėgiodami, šokinėdami pavargo, kvėpuoja atvira burna, smarkiai plaka širdis), kada jų nejudrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo (sunku ramiai išsėdėti, sutelkti dėmesį į veiklą). Vaikai iš skaitomų pasakojimų, istorijų ir patys išbandydami sužino, kad aktyvi veikla padeda išlieti tiek patirtas malonias emocijas, tiek ir nerimą, įtampą. Atlikdami atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip jie nuramina tiek kūną, tiek ir emocijas ar sunkias mintis. Vaikai išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus, pavyzdžiui, judėti pagal greito ir lėto tempo, aktyvumą žadinančią ir raminančią muziką;
2.4. „KŪNO ŠVARA IR APLINKOS TVARKA“		
Vertybinės nuostatos. Plėtojant vaikų supratimą apie sveikatos saugojimą siekiama didinti jų pasitikėjimą patiems pasirūpinti savo higiena ir aplinkos tvarka bei estetika. Esminiai gebėjimai. Savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Vaikai iki 3 metų susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdosi kūno priežiūros įgūdžius, kai patys, mokytojo skatinami, drąsinami, pamokomi, padedami, prausia veidą, rankas ir nusišluosto, susišukuoja plaukus, nusirengia ir bando tvarkingai sudėti drabužius ir pan.	Vaikai iki 3 metų mokosi laikytis tvarkos, kai rūšiuoja daiktus, tvarko žaislus, padedami suaugusiųjų, arba savarankiškai pažaidę padeda žaislus į vietą;
Išimokymklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikus laikyti asmens higienos motyvuoja suaugusiojo pavyzdys, dainelės, eilėraščiai,	3–6 metų vaikai žiūrinėja tvarkingos, patogios, estetiškos aplinkos nuotraukas, ieško patinkančios aplinkos vaizdų

	pasakojimai, tyrinėjimai, sužinant apie bakterijas ir virusus, jų sukeliamas ligas. Vaikai supranta, kodėl svarbu plauti rankas prieš valgi, pažaidus, susitepus, pasinaudojus tualetu, ir pratinasi tai daryti. Linksmos istorijos, vaikų aprangos pavyzdžių žiūrinėjimas skatina vaikus pamąstyti apie savo aprangą, diskutuoti, kas tvarkinga – netvarkinga, patinka – nepatinka, kurti patogios ir estetiškos vaikų aprangos modelius (piešiant, rengiant lėles, patiems persirenginėjant).	informaciniuose tinklalapiuose, diskutuoja apie savo grupės aplinką, kas tvarkinga – netvarkinga, patogu – nepatogu, saugu – nesaugu, gražu – negražu. Vaikai ištraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieškodami sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, malonia akiai: simboliniais piešiniais grupėje ženklina daiktų laikymo vietas, kuria saugaus daiktų naudojimo taisykles ir pan. Vaikai pastebi ne vietoje padėtus daiktus ir imasi iniciatyvos juos tvarkyti, pamato grupėje ar lauko aplinkoje numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti;
2.5. „SAUGAUS ELGESIO ĮPROČIAI“		
Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams ugdytis saugaus elgesio su nepažįstamais žmonėmis įpročius, saugoti savo ir kitų sveikatą. Esminiai gebėjimai. Vaikai aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami (artimų suaugusiųjų ar draugo apkabinimas) ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. Vaikai mokosi tvirtai pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui, pasitraukti iš situacijų, kuriose pasijunta nesaugiai, pranešti apie tai suaugusiajam, kuriuo pasitiki.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Vaikai iki 3 metų drauge su suaugusiuoju mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su buities daiktais ir lauke.	Ugdymo(si) kontekstuose, būdami vaikų elgesio ir veiklos modeliu, mokytojai pagal situaciją lanksčiai keičia savo vaidmenis, tapdami vaiko padėjėjais, tyrinėtojais, kūrėjais, besimokančiaisiais.
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikai, vartydami knygeles, klausydami jiems skaitomų pasakojimų, pasakų, žiūrėdami filmukus, sužino apie daiktus, kurie yra pavojingi jų sveikatai ir saugumui, kas atsitinka, kai vaikai su jais žaidžia. Jie aiškinasi, kokie pavojai slypi virtuvėje (elektros prietaisai, aštrūs daiktai), vonioje (skalbimo, valymo priemonės), svetainėje, tėvų miegamajame (praviras langas, vaistai, dūžtantys daiktai). Kasdienių veiklų metu mokosi saugiai elgtis žaisdami kieme, lauke, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. mokosi atsakingai elgtis aplinkoje, kurioje yra gyvūnų.	Mokytojui modeliuojant įvairias situacijas, skaitant istorijas, pasakojant, kartu žiūrinėjant paveikslėlius, korteles, kalbantis, vaikai mokosi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu (tėvai, globėjai, mokytojai ir kt.), į kuriuos žmones visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą (policininkai, gaisrininkai, medikai, pardavėjai ir pan.), kaip reikia elgtis, jei visai nepažįstamas žmogus kalbina, kviečia pasivaikščioti ar pasivažinėti, siūlo saldumynų, siekia liesti (mandagiai atsisakyti pasiūlymų, jei situacijoje nedalyvauja tėvai, mokytojai).
3. UGDYMO(SI) SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“		
Ugdymo srities paskirtis yra plėtoti kalbų supratimą, kalbinę raišką, skaitmeninį sumanumą, meninę raišką, aplinkos pažinimą. Ugdymo(si) veiklos skatina ugdytis tyrinėjimo, problemų sprendimo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis, emocijų suvokimo ir raiškos, žaidimo gebėjimus.		
3.1. „KALBOS SUPRATIMAS“		
Vertybinės nuostatos. Tai vaiko kalbinių įgūdžių ir gebėjimų bei kalbinės tapatybės ugdymas(is). Esminiai gebėjimai. gebėjimas klausytis ir suprasti kitų kalbėjimą bei reaguoti į nežodinę raišką; gebėjimas suprasti įvairiomis formomis pateikiamą, informaciją (žodinę, grafinę, simbolinę,		

vaizdinę, garsinę), domėjimasis simboliais, raidėmis ir tekstu, gebėjimas suprasti amžių atitinkančius meninius ir informacinius tekstus.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Vaikai iki 3 metų ugdosi kalbos suvokimo gebėjimus, bendraudami su suaugusiaisiais ir kitais vaikais. Jie atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą, pasižyminčią aukštesniu balso tonu, ryškia emocią intonacija. Vaikai ugdosi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis, atlikdami įdomias, aktualias, bet neilgai trunkančias veiklas. Vaikai klausosi mokytojo ir kitų vaikų, būdami grupėje ir būdami vieni, tyloje aplinkoje ir triukšmingame fone, įvairiose komunikacinėse situacijose.	Įsitraukimą skatina mokytojo siūlomos įdomios ir aktualios veiklos, žaidybinės situacijos, žadinančios prigimtinių vaikų smalsumą, domėjimąsi ir emocinį įsitraukimą į bendravimo ir bendradarbiavimo procesus. Vaikus taip pat įtraukia kalbiniai žaidimai, skaitomos ir nežodiniu būdu pasakojamos istorijos, dialogiškas ugdymo procesas, iššūkio situacijos. Sėkmingam įsitraukimui būtinos vaikų kalbinius gebėjimus atitinkančios ir jų žodinių ir nežodinių bendravimą skatinančios sąlygos, kuriose būtų pripažįstama ir reaguojama į skirtingus vaikų saviraiškos būdus. Vaikų dalyvavimas įsitraukus moko klausyti ir įsiklausyti, skatina kūno kalba ir verbaline išraiška reaguoti į kalbančiųjų intencijas, plėtoja kalbinės raiškos gebėjimus.
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikai, aktyviai įsitraukdami į bendravimo su mokytoju ir kitais vaikais veiklas, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų gimtąja ir kitomis kalbomis klausymąsi, plėtoja kalbos supratimą, „atranda“ žodžių prasmes, ugdosi trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį, kalbinę vaizduotę, skatinančią mintis išreikšti žodžiais. Vaikai klausosi gyvai pasakojamų ir įrašytų (televizijos, radijo, kompaktinėse plokštelėse, internete) įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų. Vaikai kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami.	Supratimo gilėjimą užtikrina kryptingos ir vaikų raidos skirtumus atliepiančios ugdymosi veiklos, skatinančios tyrinėjimą, aiškinimąsi ir problemų sprendimą, taip pat patirtinis ugdymo(si) procesas, kuris sudaro galimybes vaikams klausinėti, diskutuoti, ginčytis, spręsti problemas. Supratimo gilėjimą skatina žodinę raišką iliustruojančios ar ją papildančios vaizdinės ir kitais pojūčiais suvokiamos ugdymo(si) priemonės, kalbos siejimas su aplinkos objektais. Aiškinimasis, argumentavimas, reflektavimas padeda gilinti supratimą, kad kalba ir žodžiai daro poveikį kitam, skatina kritinį mąstymą, moko pasirinkti tinkamas komunikacijos priemones, leidžia suvokti skirtingų kalbų ir kalbos formų (žodinės, nežodinės, simbolinės, grafinės) įvairovę.
3.2. „KALBINĖ RAIŠKA“		
Vertybines nuostatas. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. Esminiai gebėjimai. Gebėjimas išreikšti patirtį, jausmus ir mintis, įsitraukti ir plėtoti pokalbį, gebėjimas pasakoti, atpasakoti, apibūdinti, kurti, aiškinti taikant nežodines ir žodines raiškos priemones, gebėjimas komunikuoti paprastomis grafinės ir rašytinės raiškos formomis.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		

1-3	1-3 metų vaikai mėgdžiojimu, skiemenų ar žodžių pakartojimais, veiksmis, mimika ir pantomimika dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose. Šio amžiaus vaikų žodyno gausėjimą ir kalbinę raišką skatina aktyvus suaugusiojo bendravimas su vaiku, inicijuojant pokalbius, plėtojant vaiko pasakymus, juos pakartojant. Vaikų mąstymo ir kalbos raidą skatina amžių atitinkančių tekstų, eilėraščių, pasakų skaitymas, istorijų pasakojimas, siejamas su vaizdine informacija, taip pat tokiais jutiminiais pojūčiais kaip lytėjimas, ragavimas, uostymas. 3 metų vaikai, suaugusiojo padedami, kartoja girdėtus trumpus kūrinėlius, dalyvauja pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniiais kalba apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoja apie tai, ką mato ir girdi, vartoja paprastas mandagumo frazes, formuluodami sakinius, taiko pagrindines gramatikos taisykles;. 1-3 metų vaikai plėtoja rašytinės raiškos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiųosius ir eksperimentuodami: stebėdami rašančiuosius ar piešančiuosius, bandydami imituoti, braukti, keverzoti, piešinėti, palikdami ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje.	1-3 metų vaikai pasitelkia žodinę ir nežodinę raišką aktyviai bendraudami ir komunikuodami su suaugusiais ir bendraamžiais įvairiose veiklose. 2-3 metų vaikai, bendraudami su kitais, koncentruojasi į save, kalba sau ir su savimi, neadresuodami kalbos kitam. Vaikai į pokalbius su kitais mokosi įsitraukti, kalbinami suaugusiojo, atsakydami į klausimus. Vaikų poreikį bendrauti, išreikšti norus ir mintis skatina dienos įvykių ir rutininių veiklų aptarimas. Kasdienėse veiklose mokytojo skatinami vaikai mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius.
Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)		
3-6	3-6 metų vaikai kalbinės raiškos būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbas. Vaikai vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų, atpažįsta garsus žodyje, skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Vaikų kalba turtėja, jų kalbinė raiška sudėtingėja, jiems klausantis skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, įgarsintų filmukų ar pasakų, patiems juos atpasakojant, perkuriant, pratęsiant, suvaidinant, iliustruojant, deklamuojant, kalbantis su mokytoju apie teksto turinį ir prasmes, siejant tekstą su vizualia medžiaga. Vaikai	Žaisdami išplėtotus siužetinius vaidmenų žaidimus, vaikai įsitraukia į dialogą, polilogą, išbando skirtingas kalbėjimo manieras, mokosi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas laikydamiesi savo kultūrinei aplinkai priimtinių bendravimo taisyklių. Vaikai bendravimo gebėjimus ugdo kartu su suaugusiuoju ir bendraamžiais skaitinėdami knygas, kalbėdamiesi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuodami apie atliktą veiklą, patirtą nuotykį, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakodami istorijas, kurdami pasakojimus, kalbėdamiesi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Įsitraukę į žaismės situacijas vaikai bando juokauti, kalba „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis. Mokytojo inicijuojamose arba natūraliai susiklosčiusiose situacijose,

	vartoja įvairias kalbos dalis, kalba taisyklingais vientisiniais ir sudėtiniais sakiniais, formuluoja klausiamuosius sakinius („Kada...“, „Kur...“, „Kaip...“), kuria naujus žodžius pagal įsisavintas žodžių darybos taisykles. 3–6 metų vaikai įsitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, susijusias su galimybe piešti ir rašyti, pavyzdžiui: „rašo“ žinutę ar laišką piešiniu, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siedami juos su realiais objektais.	atveriančiose kalbų įvairovę, bando susikalbėti su kitakalbiais vaikais ar suaugusiaisiais. Mokydami rašinėti, vaikai veikia kūrybiškai, pavyzdžiui: iš akmenėlių, gilių, kaštonų dėlioja simbolius ir raides, pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto, rengia simbolių, piešinių, ženklų „laiskus“ gamtos gyvūnams, kuria knygeles, kūno kalba vaizduoja raides, žodžius, kuria istorijas apie raides ar garsus, stato ir konstruoja simbolius, raides. Vaikai įsitraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, žaidimus, kurių metu piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams.
--	---	---

3.3. „KALBŲ ĮVAIROVĖS SUVOKIMAS IR KALBINĖS TAPATYBĖS FORMAVIMASIS“

Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams tapatintis su savo šalies kalba ir kultūra, susipažinti su kalbų įvairove, ugdyti(s) kalbų įvairovės suvokimą, vertybines nuostatas, susijusias su įvairialypiais kultūriniais ir kalbiniais kontekstais, plėtoti kalbinę, tautinę ir pilietinę tapatybę. Esminiai gebėjimai. Tapatinimasis su savo šalies kalba ir kultūra, kalbų įvairovės suvokimo ugdymasis, vertybinių nuostatų, susijusių su įvairialypiais kultūriniais ir kalbiniais kontekstais, ugdymasis, kalbinės, tautinės ir pilietinės tapatybės plėtojimas.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Skatinamas kalbų ir kultūrų pažinimas bei kalbinės tapatybės (nebūtinai susijusios su viena kalba) formavimasis. Kultūrų ir kalbų įvairovės pažinimą skatinančioje mokyklos aplinkoje vaikai turi galimybę matyti įvairių kultūrų ženklus, simbolius, girdėti įvairias kalbas, vartoti įvairiomis kalbomis parašytas knygeles.	Vaikų iki 3 metų domėjimąsi skirtinga kalbine raiška (bendrine kalba, tarmėmis), skirtingomis kalbomis ir kultūromis skatina suaugusiojo pasakojimai apie kitas šalis, kultūras, kalbas, jų atmainas; knygelių, parašytų įvairiomis kalbomis, vartymas; garso įrašų (dainelių, eilėraščių, pasakojimų) įvairiomis kalbomis klausymas; įvairiakalbiai stalo žaidimai. Vaikų suvokimą apie kalbų įvairovę ugdo, pozityvų požiūrį formuoja ir bendrauti įvairiakalbėje aplinkoje moko, pavyzdžiui, svečių, atstovaujančių kitoms kalboms ar kultūroms, vizitai.
Išimokymasis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikai ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas, žaisdami vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus, įsitraukdami į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami	Vaikų smalsumą sužadina ir juos įtraukia mokytojo inicijuojamos veiklos, kurių metu gyvai arba nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiaisiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. Padedami mokytojo, vaikai mokosi taikyti kompensacines kalbos supratimo ir kalbos raiškos strategijas: siekdami suprasti ir perduoti

	su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus.	informaciją pasitelkia neverbalinę kalbą, mimikas, gestus, aplinkos objektus. Vaikai noriai įsitraukia į mokytojo siūlomus kiekvienai kultūrai autentiškus kalbinius žaidimus (mįsles, juokavimus, skaičiuotes, greitakalbes ir kt.).
4. UGDYMO(SI) SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽISTU APLINKĄ“		
Ugdymo(si) srities paskirtis – plėtoti daiktinės ir gamtinės aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, kalbų supratimą, tyrinėjimą, problemų sprendimą, mokėjimą mokyti. Ugdymo(si) veiklos skatina žaidimo, kūrybiškumo, emocijų suvokimo ir raiškos gebėjimus.		
4.1. „MANE SUPANTYS DAIKTAI“		
Vertybinių nuostatų. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. Esminiai gebėjimai. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Vaikai iki 3 metų daiktų pasaulį pažįsta ir atpažįsta visais jutimais, padedančiais suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį, tekstūrą. Pirmaisiais gyvenimo metais vaikai grupėje esančius įvairius daiktus tyrinėja juos griebdami, liesdami, mesdami, kišdami į burną, kramtydami, domisi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais. 2–3 metų vaikai daiktus rūšiuoja pagal formą, spalvą, dydį, naudodami rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones.	Vaikai žaisdami ir tyrinėdami pažįsta artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, patiria, kad daiktai (žaislai, baldai, knygos, kamuoliai ir kt.) turi požymius (forma, dydis, spalva ir tekstūra), kad medžiagos, iš kurių pagaminti daiktai, yra skirtingos (minkštos – kietos, skaidrios – neskaidrios, lengvos – sunkios);
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikai pasirinktus daiktus laisvai rūšiuoja, skirsto į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradeda rūšiuoti pagal du požymius. Daiktus ir jų savybes vaikai mokosi suprasti ir pavadinti, kai jų tyrinėjimus lydi mokytojo komentarai, klausimai, grįžtamasis ryšys. Vaikai daiktus pažįsta juos stebėdami, sugretindami, palygindami, grupuodami, rikiuodami nuo mažiausio iki didžiausio, komponuodami, konstruodami. 3–6 metų vaikai tyrinėja, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). 3–6 metų vaikai tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, varto enciklopedijas, klausosi informacinių	Vaikų įsitraukimas skatinamas mokytojui kryptingai kuriant ugdymo(si) kontekstus. Mokytojo padedami, ieško panašumų ir skirtumų, sprendžia iškilusias problemas. Veikdami su daiktais, vaikai mokosi sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, tausoti daiktus, ugdosi kantrybę, savikontrolę. Nuolatinė veikla su daiktais lavina vaikų gebėjimą koncentruoti žvilgsnį, rankų ir akių koordinaciją; Mokytojui padedant, gretina realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti jų vaizdavimą plokštumoje (pavyzdžiui, planas). Daiktų dydį vaikai tyrinėja, bandydami apimti delnais, apglėbti, gretindami su savo ūgiu. Drauge su mokytoju vaikai aiškinasi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Jie lygina praeities ir

	tekstukų, stebi tikslingai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga.	dabarties daiktus, komentuoja jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Supranta, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko.
--	---	--

4.2. „GYVYBĖ“

Vertybinių nuostatų. Siekiama suteikti galimybę vaikams tyrinėti artimosios aplinkos gamtos objektus ir reiškinius, susipažinti su svetur egzistuojančios gyvybės įvairove ir padėti suprasti, kad gyvybė turi poreikių.

Esminiai gebėjimai. Išmoka parodyti pagarbą gyvybei ir rūpestį aplinka, stebi ir tiria gyvų ir negyvų daiktų santykius, reaguoja į aplinkos pokyčius, ugdosi supratimą apie žmogaus veiklos poveikį aplinkai.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Vaikai susipažįsta su jų aplinkoje esančiais augalais ir gyvūnais, juos stebi, tyrinėja. Vaikai aiškinasi kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, jame prieglobstį randa gyvūnai), mokytojo padedami, išsiaiškina, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui, ir supranta, kad medžius reikia saugoti ir sodinti.	Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi organizmų poreikius (pvz., augalui reikia dirvožemio, saulės šviesos...) Darže, šiltnamyje, ant palangės vaikai sodina, prižiūri augalus, stebi, matuoja, fiksuoja, kaip jie auga. Prižiūrėdami augalus vaikai mokosi rūpintis gamta ir aplinka, priimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis.
Išimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 m. vaikai tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto. Mokytojo padedami, vaikai aiškinasi, stebi, tyrinėja organizmų poreikius, aiškinasi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams. Vaikai aptaria ir supranta, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokosi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaisto jų be reikalo, suprasdami, kad taip prisideda prie Žemės išteklių tausojimo, tvarumo. Vaikų tyrinėjimai ir eksperimentavimas.	Mokytojo padedami, vaikai seka paros, metų ciklą. Aiškinasi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Pasirinkę keletą mokyklos kiemo augalų, jie stebi ir fiksuoja (piešia, fotografuoja, matuoja) vienmečių augalų gyvenimo ciklą (pavasari išdygsta, užauga, vasarą žydi, subrandina vaisius, išbarsto sėklas ir vėlyvą rudenį nunyksta); medžių metų ciklą (pavasari sužaliuoja, žydi ir sėklas išbarsto kasmet, žiemą išgyvena numetę lapus, nesimaitindami). Vaikai klausosi mokytojo skaitomų tekstų, varto knygas apie gamtą, žiūri vaizdo įrašus ir išsiaiškina, kad žiemą vieni gyvūnai įminga, kiti išlieka aktyvūs, nes dar gali susirasti maisto, dauguma paukščių žiemoti išskrenda į šiltesnius kraštus. Netikėti atradimai – žaisdami vaikai atranda fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo (guma), paprastuosius mechanizmus

		(dvivietės sūpuoklės, magnetizmą... Susipažįsta su medžiagomis, jas maišo ir t.t.)
4.3. „SKAIČIAVIMAS IR MODELIAVIMAS“		
Vertybines nuostatas. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. Esminiai gebėjimai. Siekiama padėti vaikams atrasti skaičių pasaulį, plėtoti jų supratimą apie skaičiavimo būdus ir jų taikymą savęs ir aplinkos pažinimui, problemų sprendimui:		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Nuo pirmųjų metų vaikai stebi ir yra įtraukiami į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pavyzdžiui, eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). Vaikai iki 3 metų pradeda nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti).	Padedami mokytojo, vaikai atranda, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka, o paskutinis skaičių sekos skaičius reiškia suskaičiuotą objektų kiekį. Vaikai ugdosi žaisdami su medžiagomis ar objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmai, kurie įvyks). Vaikai dienvakare klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti.
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikai įsitraukia į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridėdant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, laiku gaudami mokytojo grįžtamąjį ryšį, jo palaikomi, vaikai mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (pavyzdžiui, skaitmenis, piešinius, schemas). Skaičiavimo užduotis (pavyzdžiui: „Žydėjo dvi gėlytės, pražydo dar viena. Kiek žydi dabar?“) vaikai atlieka jas suvaidindami, nupiešdami, parodydami gestais, manipuliuodami daiktais. 3–6 metų vaikai supranta, kad tam tikros rūšies informacija gaunama surinkus duomenis, vykdant stebėjimą ar apklausą.	Vaikai įsitraukia į mokytojo inicijuotus žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-os ribose), pradėdama skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Naudodamiesi objektais, piešiniais, kurdami istorijas, vaikai pradeda suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Iš pradžių mokosi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose. Dalyvaudami žaismingose veiklose, vaikai neformaliai įsitraukia į skaičiavimo uždavinių sprendimą. Žaisdami ir stebėdami vaikai pradeda suprasti, jog ir atsitiktinio įvykio rezultatas gali būti numatomas, ir atranda du būdus tai padaryti: eksperimentuoti praktiškai arba bandyti mąstyti logiškai.
4.4. „MATEMATINIAI ERDVĖS TYRINĖJIMAI“		
Vertybines nuostatas. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. Esminiai gebėjimai. Siekiama plėtoti vaikų suvokimą apie matematinius būdus erdviniams objektams pažinti ir įvairias išraiškos galimybes savo pastebėjimams apie jų formą, dydį (ilgį, tūrį), masę, padėti ir judėjimą tam tikra kryptimi apibūdinti.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Vaikai iki 3 metų noriai įsitraukia į įvairias eksperimentines ir kasdienėje veikloje pasitaikančias ilgio (pločio, aukščio), masės, tūrio palyginimo veiklas.	Savo pastebėjimus jie išreiškia parodydami daiktus, kurie suaugusiojo apibūdinami šiomis su matavimu susijusiomis sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“.

	Vaikai iki 3 metų natūraliai išitraukia į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Kalbinami suaugusiojo, ima reaguoti į tokią daiktų savybę kaip forma, spalva vis geriau suprasdami, kai apie daiktą sakoma: „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“. Žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įvairiose situacijose kalbinami mokytojo, vaikai įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba, piešiniais ar vadovaudamiesi instrukcijomis) duoti nurodymus dėl objekto judėjimo krypties (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietos (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.	Vaikai jaučia raminantį suaugusiojo palaikymą, kai jų veiksmus palydi suaugusiojo žodis, veiksmo kartojimas. Kalbinami vaikai išmoksta pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų, džiaugiasi jas atpažindami paveikslėlyje, aplinkoje surasdami jų analogų; Kalbinami vaikai noriai išitraukia į vaizdinių, garsinių, žodinių, judesio, pojūčių, skirtingų kategorijų objektų sekų AB (BA) kopijavimo, pratęsimo, atkartojimo, atpažinimo veiklas.
--	---	---

Ikmokyklinis ugdymas (3–6 metai)

3–6	3–6 metų vaikai noriai išitraukia į suaugusiųjų inicijuotas veiklas, skatinančias tyrinėti, kaip galima palyginti daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį, kai daiktų sugretinti neįmanoma. 3–6 metų vaikai, tyrinėdami aplinką, drauge su mokytoju ir kitais vaikais atranda, kiek daug erdvinės informacijos yra aplink: panašumo, elementų išdėstymo, atsikartojimo, formos bendrumo. 3–6 metų vaikai, žaisdami ir eksperimentuodami vidaus ir lauko aplinkose, įgyja vis daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba ar piešiniais, vadovaudamiesi instrukcijomis) duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus.	Vaikai įtraukiami į probleminių situacijų, kuriose reikia įvertinti atstumą tarp savęs ir kitų, tarp dviejų artimos aplinkos objektų, nagrinėjimą, sugalvoti ir paaiškinti, kaip įvairiose situacijose galima palyginti dviejų trijų pažįstamų objektų atitinkamą dydį. Vaikai diskutuoja, dalinasi savo pastebėjimais ir kartu sparčiai plečia su ilgio, masės, tūrio (talpos) matavimu susijusį žodyną (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis, toliausiai – arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus); Vaikai savo pastebėjimus išreiškia piešiniuose, lipdiniuose. Jų piešiniuose atsiranda vis daugiau detalių, vis daugiau dėmesio kreipiama į jų išsidėstymą ir dydį.
-----	---	---

4.5. „SKAITMENINIŲ TECHNOLOGIJŲ PASAULIS“

Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams įgyti skaitmeninio raštingumo ir informacinio mąstymo pradmenis:

Esminiai gebėjimai. Naudotis skaitmeniniais įrenginiais, ieškoti, vertinti kaupti informaciją, saugiai naudoti, pristatyti informaciją, ja keistis, bendrauti ir bendradarbiauti tinkluose, keisti turimą ir kurti naują skaitmeninį turinį.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Vaikai iki 3 metų žaisdami, tyrinėdami aplinką, domisi grupėje ir mokykloje esančiais įvairiais jų amžių atitinkančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.).	Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisyklės vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju (mokytoju, tėvais)

	Vaikai iki 3 metų žaisdami atlieka dviejų nesudėtingų, jiems suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles).	(globėjais)), nagrinėdami įvairias situacijas ir pavyzdžius. Skaitmeninį raštingumą vaikai atranda įsitraukdami į įvairias mokytojo paskatintas kūrybines, tyrinėjimo ir judrias veiklas, vykstančias realios aplinkos kontekstuose.
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikai veiksmų sekas (algoritmus) problemoms spręsti suvokia ir elementariai taiko stebėdami, žaisdami, nagrinėdami ir įvardydami įvairių procesų, kasdienių darbų ir veiklų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus-taisykles. Programavimo aplinkose kuria ir vykdo paprastas komandų sekas. Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką.	Žaisdami mokosi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti jais žymimus veiksmus. Vaikai užrašo komandų sekas simbolių sekomis ir mokosi jas „perskaityti“ bei atlikti. Siekdami rezultato ir naudodamiesi realiais objektais kaip simboliais (kaladėlėmis, akmenukais, piešiniais, kortelėmis ir kt.), vaikai dėlioja ir atlieka veiksmų seką. Žaisdami, konstruodami, vaikai bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas.
5. UGDYMO(SI) SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“		
Ugdymo srities paskirtis – plėtoti estetinį suvokimą, meninę raišką, gebėjimą žaisti, kūrybingumą, tyrinėjimą, emocijų suvokimą ir raišką.		
5.1. „ŽAIDIMO RAIŠKA“		
Vertybinės nuostatos. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimų kultūrą. Esminiai gebėjimai. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Vaikai atpažįsta, emociškai atliepia, įsitraukia į suaugusiųjų žaidimus (kykavimai, mylavimai, juokinimai) ir patys juos inicijuoja, kurdami ugdymosi situacijas. Aktyviai tyrinėja žaislus, daiktus, atrasdami ir į tyrinėjimo repertuarą įtraukdami naujus veiksmus (sugriebti, mesti, ridenti ir pn.), pažįsta objektus, jų savybes ir bando juos įvardyti.	Drąsina vaiką veikti, tyrinėti, rodyti iniciatyvą. Veikia kartu su juo. Žaidina vaikus, kalba įvairiomis emocijomis intonacijomis, naudoja įvairių tempą. Tuos pačius žaidimus, pokštavimus kartoja keletą kartų, siekdamas, kad vaikas įsimintų. Rodo vaikams kaip galima veikti su daiktais, skatina vaiką pamėgdžioti, atrasti naujų veikimo būdų. Kalba maloniomis, linksmomis intonacijomis, skatina mėgdžioti veiksmus ir intonacijas. Parūpina įvairių žaislų, leidžia jais naudotis. Gėrasi, skatina vaikų žaidimus, žaisdamas drauge reiškia įvairias emocijas, skatina vaikus pasakoti, ką jie daro.
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	Pasirinktoje ar susikurtoje žaidimo aplinkoje (lėlių namelis, miškas, gyvūnų aptvaras, miesto gatvės, geležinkelis ir pn.), pasitelkęs nedidelius objektus ir	Parūpina žaidimams tikrų daiktų. Parodo, kaip galima žaisti su teatro lėlėmis, siūlo vaikams pažaisti matytą pasaką. Skatina vaikus reikšti natūraliai kylančias emocijas,

	žaislus vaikas kuria žaidimo įvykius, pats atlikdamas veiksmus su skirtingais personažais. Pats atlieka vaidmenis ir pats kuria jo patirtis atliepiančią žaidimo siužetą. Vaikai prisiima vaidmenį ir remdamiesi savo patirtimi konstruoja pažįstamus įvykius ir kasdienes situacijas. Žaisdami dviese ar keliuose per konkrečius prisiimtus vaidmenis ir įsivaizduojamus vaidmenų tarpusavio santykius vaikai drauge konstruoja žaidimo siužetą. Vaikai vysto sudėtingus, jų gyvenimo patirtimi, mėgstamų pasakų, istorijų, TV programų siužetais paremtus scenarijus. Vaikai ugdomi gebėjimą vienu metu veikti dviejuose lygmenys - kontroliuoti vaidmens atlikimą ir realius savo santykius su kitais žaidėjais. Vaikai kuria bendrai įgyta patirtimi grįstus žaidimų pasaulius, plėtodami ilgalaikius, tęstinius didesnės grupės dalies vaikų žaidimus. Žaisdami vaikai perpranta taisyklių prasmę, mokosi jų laikytis ir patys kurti naujus žaidimus su taisyklėmis	nelygina vaiko išraiškos su kito vaiko. Drauge žaidžia muzikinius žaidimus ir ratelius, parodo ir skatina laisvai, savaip kartoti veiksmus. Paaikšina vaikams siužetus, daro pauzes, kad vaikai galėtų sutelkti mintis, sumanymus ir pagal juos veikti. Siūlo vaikams naudoti įvairius butaforinius daiktus, parodo, kaip tie patys daiktai gali būti panaudoti įvairiose situacijose.
--	---	---

5.2. „MUZIKOS RAIŠKA“

Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams tyrinėti garsų ir muzikos pasaulį, pažinti muzikos vertingumą, išbandyti įvairias muzikinės raiškos priemones ir būdus.

Esminiai gebėjimai. Muzikinė veikla pratina girdėti, atkartoti dainuojant ir muzikuojant, kurti, siekti meistriškumo, ugdyti drausmingumą, suteikia saviraiškos galimybę, padeda patirti bendrumo jausmą muzikuojant drauge, gilina estetinį suvokimą.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Intuityviai domisi, tyrinėja garsų pasaulį balsu, aplinkoje esančiais daiktais, instrumentais. Dairosi, ieškodamas garso šaltinio, reaguoja į garso aukščio skirtumus, trumpam sutelkia dėmesį į aplinkoje skambančią muziką. Gestais ir čiaušėjimu reaguoja į lopšines, žaidinimus su judesiais, ritminius ir melodinius darinius. Imituoja suaugusiųjų vokalizavimą, ypač ilgus garsus. Ritmiškai linguoja, supasi, ploja, krato barškučius ir skambaliukus. Čiauška nereguliais ritmo dariniais, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, sutelkia dėmesį į muzikos ir aplinkos garsus, juos mėgdžioja. Imituoja kai kuriuos pažįstamus melodinius ir ritminius darinius. Apžiūrinėja, tyrinėja	Dainuoja vaikams liaudies daineles, nešiojant ritmingai sūpuoja, kilnoja, judina jo rankas. Klausosi įvairių stilių muzikos, bei sudaro muzikinę aplinką, kurioje vaikas galėtų išgirsti įvairius aplinkinio pasaulio garsus. Skatina vaikus groti muzikiniais instrumentais, grojančiais žaislais. Dainuoja su vaikais įvairias daineles, klausosi muzikos, judesiais imituoja tekstą.

	muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaiko ritminį pulsą. Groja lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais. Juda (su priemonėmis ir be jų) klausydamas ir kurdamas. Išlaiko dėmesį klausydamasis muzikos kūrinio, atpažįsta kai kurias anksčiau girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius. Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus (garsiai – tyliai; greitai – lėtai, linksmi – liūdnai). Muzikinę raišką naudoja kitoje veikloje. Noriai muzikuoja individualiai ir grupėje.	
Išimokymų ugdymas (3–6 metai)		
3–6	Aiškiai skiria kalbėjimą nuo dainavimo, tyrinėja savo balso galimybes. Tyrinėja įvairesnius garso išgavimo būdus pasitelkdamas kūno perkusiją, gamtos medžiagas, muzikos instrumentus ir kitus daiktus, skanduoja, ploja, išbando sudėtingesnius judesius. Individualiai ir su kitais dainuoja autorines ir liaudies dainas dažniausiai tiksliai intonuodamas. Improvizuoja vokales melodijas, įgaunančias struktūrinių muzikos savybių. Instrumentais ar kūno perkusija groja nustatytu pulsu ir pakartoja trumpus ritminius bei melodinius darinius. Judesį derina su dainavimu, ritmišku skandavimu, judesiais atliepia muzikos nuotaiką, tempą ir stilių. Pavadina keletą muzikos instrumentų, atpažįsta kai kuriuos tembrus. Muzikuodamas su kitais vaikais klausosi, kaip jo indėlis dera su kitais. Savais žodžiais išsako kilusius įspūdžius apie klausomus kūrinius ar atlikimą.	Parūpina vaikams kuo daugiau muzikinių instrumentų skatina, vaikus jais groti. Skatina vaikus improvizuoti, kurti balsu ir judesiu. Dainuoja su vaikais vienbalses ir dialogines dainas, skatina vaikus dainuoti individualiai. Drauge su vaikais kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms, patarlėms ir pan. Skatina vaikus dainuoti visur kur įmanoma: grupėje, lauke, dirbant ir kt. Sudaro sąlygas klausytis įvairių epochų, kultūrų ir stiliaus muzikos.
5.3. „ŠOKIO RAŠKA“		
Vertybinių nuostatų. Siekiama padėti vaikams tyrinėti savo kūno judesių galimybes, plėtoti motorinių judesių ir kinestetinį intelektą, gerinti kūrybinį ir kritinį mąstymą, pasitikėjimą, ištvermę ir toleranciją. Esminiai gebėjimai. Šokant atrasti galimybes derinti laisvą judesį ir ritminius pratimus, susipažinti su liaudies rateliais, įvairiais šokio žanrais, mėginti kurti choreografines kompozicijas, puoselėti judesių kultūrą, estetinį skonį ir pagarbą vienas kitam.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		

1–3	Drąsiai tyrinėja erdvę, juda natūraliai ir spontaniškai, reaguoja į suaugusiojo judesius ir bando juos imituoti. Tyrinėja judėjimo kryptis, atlieka keletą skirtingų judesių stovėdamas vietoje, persikeldamas erdvėje, šoka naudodamas priemones. Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyti kryptimi koordinuotai judėti su kitais. Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiais atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kuria, kurią laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas.	Skatina vaikus tyrinėti įvairius judesius, žaidina juos, naudodant plaštakų, galvos judesius, kykavimus. Žaidžia su vaikais muzikinius žaidimus, ratelius, skatina juos judėti pagal muziką einant, bėgant, apsisukant. Skatina vaikus šokti tyloje, kad atsiskleistų jų ritmo suvokimas.
-----	---	--

Ikmokyklinis ugdymas (3–6 metai)

3–6	Atskiri judesiai, o vėliau ir jų deriniai padeda 3–6 metų vaikui išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, todėl jis pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Vaikai naudoja laisvus tekamuosius judesius, kurie padeda kontroliuoti kūno energiją ir įtampą. Augdami ir judėdami vaikai mokosi valdyti savo kūną: judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą, reguliarių ir gilų kvėpavimą. Vaikai atpažįsta ir įvardija pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (pavyzdžiui, šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). Ilgainiui vaikai spontaniškus judesius keičia į sąmoningai struktūruotą judesių seką ir judesys tampa šokių.	Sudaro vaikams galimybę žaisti muzikinius žaidimus, eiti ratelius, dainuoti dainas, klausytis muzikos įrašų. Kartu su vaikais žaidžia vaizduojamuosius žaidimus ir nuolat siūlo naujus. Skatina vaikus naudoti natūralius judesius. Padeda vaikams siėti pamatytą personažą su atliekamais judesiais, vartoja frazes, pvz.: „šokinėja aukštai kaip varlė“ ir kt. Siūlo vaikams stebėti gamtą, atkreipti dėmesį, kaip kokie gamtos reiškiniai ir aplinkos objektai juda ar nejudą, ir ieškoti idėjų kuriant savo judesių sekas.
-----	--	---

5.4. „DAILĖS RAIŠKA“

Vertybines nuostatas. Siekiama padėti vizualinės raiškos priemonėmis vaikams išreikšti save, savo jausmus, emocijas, potyrius, savo pasaulio matymą ir supratimą apie tam tikrus reiškinius, plėtoti vaizdinį ir erdvinį mąstymą, kūrybingumą.

Esminiai gebėjimai. Dailės raiška padeda atrasti ir plėtoti vaikų autentišką vaizdavimo stilių.

Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Vaikai iki 3 metų spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spauda, tepioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Remdamiesi patyrimu vaikai pradeda suprasti rankos judesių ir piešimo priemonės paliekamo	Sudaro sąlygas vaikams pamatyti žaismingą, elementarių pasikartojančių veiksmų piešimą, lipdymą, skatina vaikus bandyti patiems. Siūlo vaikams geros kokybės minkštų, ryškių dailės priemonių, kad jomis veikdamas vaikas patirtų džiaugsmą. Sudaro vaikams galimybes žaisti, tepinėti dažais, paišelioti, dėti spaudus ir kt. ant įvairaus formato ir

	pėdsako ryši. Jie tyrinėja savo keverzones ir terliones, bando apie jas pasakoti, kai suaugusieji palankiai reaguoja, drąsina ir komentuoja vaikų piešinius. Vaikų kūrybines iniciatyvas pažadina galimybė nevaržomai veikti savo tempu, pagal savo norus ir galias. Tobulėjant motorikai bei akies ir rankos koordinacijai, vaikai ima vis labiau kontroliuoti savo judesius, jų kryptis ir vaizduoti įvairesnes linijas, formas.	tekstūros popieriaus. Skatina vaikus pasakoti apie savo piešinį, lipdinį. Stebi vaiko raiškos procesą, randa būdų užtikrinti, kad jis būtų džiaugsmingas ir teikiantis vaikams teigiamas emocijas Siūlo vaikams eksperimentuoti įvairesnėmis priemonėmis ir medžiagomis: molis, vaškas, vilna, šlapias popierius, ir kt.
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikų spontaniškai kuriamų vaizdų atradimas, stebėjimas, tyrinėjimas perauga į tikslingą grafinių ir spalvinių vaizdų kūrimą – piešimą. Įsitraukdami į mokytojo inicijuojamas kūrybines veiklas, vaikai išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas. Vizualinių raiškos priemonių ir įrankių įvairovė, jų tyrinėjimas ir kūrybinis veikimas skatina vaikų grafinę ir spalvinę raišką.	Sudaro vaikams galimybę kuriant veikti taip kaip jis to nori. Skatina žaismingai eksperimentuoti linijomis, spalvomis, formomis. Padeda vaikams suprasti, kad iš įvairių medžiagų, buities atliekų galima sukurti originalių, gražių darbelių. Drąsina kurti darbelius iš smulkių detalių. Inicijuoja vaikų kūrybinius projektus skatinančius vaikų kūrybiškumą. Suteikia vaikams galimybę kurti ornamentus, dekoruoti audinius, daiktus grafiniais ženklais ir simboliais. Organizuota eksperimentus kuriuose vaikams sudaromos sąlygos netikėčiausiais būdais pažinti dailės medžiagų galimybes.
5.5. „TEATRO RAIŠKA“		
Vertybinės nuostatos. Siekiama padėti vaikams tyrinėti ir pažinti teatrinių raiškos formų įvairovę, patiems išbandyti skirtingas teatrinės raiškos priemones. Esminiai gebėjimai. Vaidybinės improvizacijos pasitelkiant savo kūno judesius, muzikavimą, spontanišką dainavimą bei kuriant improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams, plėtoja vaikų kūrybiškumą ir pagilina estetinį pasaulio pažinimą teatro meno formomis.		
Žingsniai	Pasiekimai	Pedagogo veikla – ugdymo(si) gairės
Ankstyvasis ugdymas (1–3 metai)		
1–3	Išbando balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas. Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones.	Rodo vaikams kaip galima veikti su daiktais, skatina vaiką pamėgdžioti, atrasti naujų veikimo būdų. Kalba maloniomis, linksmomis intonacijomis, skatina mėgdžioti veiksmus ir intonacijas. Skatina vaikus įsiklausyti į veikėjus, siužetą, rodo vaikams veiksmus ir leidžia jiems improvizuoti, reikšti tokias emocijas, kokios tuo metu kyla.
Ikimokyklinis ugdymas (3–6 metai)		
3–6	3–6 metų vaikų menami žaidimai labai artimi kūrybinei dramai, juose daug vaidybos elementų. Atlikdami simbolinius vaidmenis, vaikai naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu	Mokytojas palaiko ir paskatina kūrybišką vaiko raišką pastebėdamas, įsitraukdamas ir pats ją modeliudamas. Parodo, kaip galima žaisti su teatro lėlėmis, siūlo vaikams pažaisti matytą pasaką. Skatina vaikus vaidinti, parodo, kaip galima judėti ir kalbėti-intonuoti pagal tipiškus veikėjo

mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiesiems.

bruožus, tempo ritmą. Palankiai vertina stebimus vaikų vaidinimus, klausia jeigu kas neaišku ir kt.

VAIKŲ PASIEKIMŲ ŽINGSNELIAI

7. APLINKOS PAŽINIMAS		8. MATEMATINIS MĄSTYMAS		9. SKAITMENINIS SUMANUMAS		10. TYRINĖJIMAS		11. MOKĖJIMAS MOKYTIS		12. PROBLEMŲ SPRENDIMAS		13. KALBŲ SUPRATIMAS	
7.3. Džiaugiasi gyvūnais, augalais ir gamtos reikšmėmis savo aplinkoje, pradeda juos pavadinėti. Stengiasi būti atstogas ir rūpestingas su aplinkos daiktais, augalais ir gyvūnais. Reaguoją į natūralios užuominos, ypaties, kuriuos pats dalyvauja.		8.3. Įsitraukia į žaidimus, žaidimų įvairovę skaidriai 1, 2, 3 ir kitais. Mėgsta kompiuterio, grupuoti, rūdinti įvairių dydžių, formų, spalvų daiktus, taikyti žaidimų įvairovę. Ypač geriausiai sekasi rūdinti dydžių, spalvų, formų, taikyti žaidimų įvairovę.		9.3. Įjungia išmaniusius žaislus be ekranų, išbando jų veikimą, laukiausi man suprantamų naudojimo ir saugumo taisyklių. Geba kurti veiklos žingsnių sekas ir atlikti kitų sekamas komandas.		10.3. Smalsiai, aiškiai, kas ir kaip veikia, vysto įsitraukia į žaidimus tyrinėjimo veiklą, savo atradimus dalinasi su kitais.		11.3. Smalsiai, aiškiai, kas ir kaip veikia, vysto įsitraukia į žaidimus tyrinėjimo veiklą, savo atradimus dalinasi su kitais.		12.3. Smalsiai, aiškiai, kas ir kaip veikia, vysto įsitraukia į žaidimus tyrinėjimo veiklą, savo atradimus dalinasi su kitais.		13.3. Smalsiai, aiškiai, kas ir kaip veikia, vysto įsitraukia į žaidimus tyrinėjimo veiklą, savo atradimus dalinasi su kitais.	
7.2. Orientuojasi aplinkoje, stebia ir atpažinti jos objektus, juos pavadinusi savo kalba, kai kuriuos naudoja pagal paskirtį.		8.2. Skiria, kur yra vienas, du ir trys daiktai. Summą tokių pat objektų, suskaičiuoja du tris objektus pagal žingsnį ir atpažinti vieną objektą. Suprantu kokių taisyklių naudojimą žaidimuose ir žaidimuose.		9.2. Spauda, liečia, pūcia, grupelėje esančius išmaniusius žaislus siekdamas efekto. Geba atlikti dviejų veiksmų sekas.		10.2. Parodau, ką noriu tyrinėti, išbandau vis naujas tyrinėjimo būdus, objektus ir medžiagas.		11.2. Parodau, ką noriu tyrinėti, išbandau vis naujas tyrinėjimo būdus, objektus ir medžiagas.		12.2. Parodau, ką noriu tyrinėti, išbandau vis naujas tyrinėjimo būdus, objektus ir medžiagas.		13.2. Parodau, ką noriu tyrinėti, išbandau vis naujas tyrinėjimo būdus, objektus ir medžiagas.	
5.3. Pasikau savo vardą, kas esu (berniukas / mergaitė). Žinau pagrindines savo kūno dalis, siekiu savarankiškumą. Man patinka būti ir veikiu tiek namie, tiek grupėje, atpažinti suaugusiųjų grupėje, įsitraukiu į etnografines veiklas.		5.2. Atpažinti save veidrodyje ir nuotraukose, perodau, ko noriu, mėgaujosi tuo, ką galiu pats. Esu priėmęs prie tikiu / grojau, patyčiu suaugusiųjų grupėje, įsitraukiu į etnografines veiklas.		7.1. Reaguoją aplinkoje esančius žmones, gyvius ir negyvas daiktus, veidrodžius.		8.1. Reaguoją aplinkoje esančius žmones, gyvius ir negyvas daiktus, veidrodžius.		9.1. Stebiu žmonių žaidimų judėjimą, siekiu jų netikėtumų, išsiaiškinsiu žaidimų garsus, judesius.		10.1. Stebiu žmonių žaidimų judėjimą, siekiu jų netikėtumų, išsiaiškinsiu žaidimų garsus, judesius.		11.1. Stebiu žmonių žaidimų judėjimą, siekiu jų netikėtumų, išsiaiškinsiu žaidimų garsus, judesius.	
3.3. Atpažinti ir man grįžtali būdais išreikšti savo emocijas, mokausi jas pavadinėti, domiuosi kitų emocijomis ir skirtingai jas reaguojau.		3.2. Savo emocijas išreiškiu įvairiais pastebėjimais reaguojau į kitų emocijas.		3.1. Savo emocijas išreiškiu įvairiais pastebėjimais reaguojau į kitų emocijas.		4.1. Galu trumpam sustabdyti dėtis, savo globėjai, sustabdyti su juo netikėtumais emocijomis ir nusiraminti.		6.1. Mėgaujosi suaugusiųjų dėmesiu, kūno ženkais išreikšti savo emocijas, seku juos žingsnių aprašymu jo rodančius emocijas, dalinuosi emocijomis.		2.1. Stebiu, liečiu, ropuoju, atstovauju, einu laisvadaras ar svarančiškai. Imu daiktą, perimu iš vienos rankos į kitą, dedu vieną ant kito.		2.2. Stebiu, liečiu, ropuoju, atstovauju, einu laisvadaras ar svarančiškai. Imu daiktą, perimu iš vienos rankos į kitą, dedu vieną ant kito.	
4.3. Kalbėjimas su savimi ir suaugusiųjų pagalba man padeda suvokti dėtis, valdyti emocijas, veiksmus, laisvės man suprantamų suvokimą.		4.2. Aš pats man grįžtali būdais išreikšti savo emocijas, mokausi jas pavadinėti, domiuosi kitų emocijomis ir skirtingai jas reaguojau.		4.1. Galu trumpam sustabdyti dėtis, savo globėjai, sustabdyti su juo netikėtumais emocijomis ir nusiraminti.		6.1. Mėgaujosi suaugusiųjų dėmesiu, kūno ženkais išreikšti savo emocijas, seku juos žingsnių aprašymu jo rodančius emocijas, dalinuosi emocijomis.		2.1. Stebiu, liečiu, ropuoju, atstovauju, einu laisvadaras ar svarančiškai. Imu daiktą, perimu iš vienos rankos į kitą, dedu vieną ant kito.		2.2. Stebiu, liečiu, ropuoju, atstovauju, einu laisvadaras ar svarančiškai. Imu daiktą, perimu iš vienos rankos į kitą, dedu vieną ant kito.		2.3. Aš pats man grįžtali būdais išreikšti savo emocijas, mokausi jas pavadinėti, domiuosi kitų emocijomis ir skirtingai jas reaguojau.	
6.3. Kai man artimas suaugusiųjų yra šalia, aš drįsau išbandyti naujus, išsiaiškinsiu žaidimų, trumpam įsitraukiu į bendrus žaidimus, mokausi dėtis.		2.3. Aš pats man grįžtali būdais išreikšti savo emocijas, mokausi jas pavadinėti, domiuosi kitų emocijomis ir skirtingai jas reaguojau.		2.2. Stebiu, liečiu, ropuoju, atstovauju, einu laisvadaras ar svarančiškai. Imu daiktą, perimu iš vienos rankos į kitą, dedu vieną ant kito.		2.1. Stebiu, liečiu, ropuoju, atstovauju, einu laisvadaras ar svarančiškai. Imu daiktą, perimu iš vienos rankos į kitą, dedu vieną ant kito.		2.2. Stebiu, liečiu, ropuoju, atstovauju, einu laisvadaras ar svarančiškai. Imu daiktą, perimu iš vienos rankos į kitą, dedu vieną ant kito.		2.3. Aš pats man grįžtali būdais išreikšti savo emocijas, mokausi jas pavadinėti, domiuosi kitų emocijomis ir skirtingai jas reaguojau.		2.4. Aš pats man grįžtali būdais išreikšti savo emocijas, mokausi jas pavadinėti, domiuosi kitų emocijomis ir skirtingai jas reaguojau.	
6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIJAIS IR BENDRAVIMAS		2. FIZINIS AKTYVUMAS		1. KASDIENIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI		12. ESTETINIS SUVOKIMAS		13.1. DAILĖ		13.3. ŠOKIS		14. KURBESKUMAS	
6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIJAIS IR BENDRAVIMAS		2. FIZINIS AKTYVUMAS		1. KASDIENIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI		12. ESTETINIS SUVOKIMAS		13.1. DAILĖ		13.3. ŠOKIS		14. KURBESKUMAS	
6. SANTYKIAI SU SUAUGUSIJAIS IR BENDRAVIMAS		2. FIZINIS AKTYVUMAS		1. KASDIENIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI		12. ESTETINIS SUVOKIMAS		13.1. DAILĖ		13.3. ŠOKIS		14. KURBESKUMAS	

VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA IR TĘSTINUMAS

Vaikų pasiekimų dokumentavimo ir pažangos stebėsenos sistema

Ugdymo pažangos ir pasiekimų vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) pasiekimus bei daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas. Vaiko pasiekimai ir pažanga fiksuojami naudojantis metodiniu leidiniu „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“, kuriame išdėstyta aštuoniolika ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų sričių su vertybinėmis nuostatomis ir esminiais gebėjimais.

Vaikų pasiekimų vertinimas, grindžiamas aiškiais, vaikams ir jų tėvams žinomais kriterijais, susietais vaikui būtinų kompetencijų ugdymu (socialinė, komunikavimo, sveikatos, pažinimo, meninė) pagal pasiekimų žingsnius arba pagal individualias ikimokyklinio ugdymo programas vaikams, turintiems specialiuosius ugdymosi poreikius.

Pasiekimų ir pažangos vertinimas vykdomas panaudojant šiuos metodus ir būdus:

vaiko stebėjimas natūralioje kasdieninėje aplinkoje, faktų rinkimas, atskirų situacijų aprašymas, pokalbis su vaiku, pokalbis su tėvais, vaiko realios veiklos rezultatų analizė pagal kompetencijas, vaiko realios veiklos nuotraukų analizė, vaiko kalbos užrašų ir įrašų analizė, vaiko veiklos ir elgesio vaizdo įrašų analizė.

Vaiko pasiekimai vertinami du kartus metuose: rugsėjo-spalio mėnesį ir balandžio–gegužės mėnesį. Naujai pradėjusiam lankyti grupę vaikui vertinimas vykdomas po 1 mėnesio adaptacinio laikotarpio. Tarpiniai vaikų pasiekimų vertinimai yra atliekami, jei išryškėjo didelės ugdymo(si) spragos. Mokytojai vertina vaiko pasiekimus ir pažangą pagal visas ugdymo sritis, nustato vaiko pasiekimų žingsnius ir numato silpniau išreikštus gebėjimus. Mokytojų vertinimas apie vaiko pasiekimus ir pažangą fiksuojamas elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“. Jame yra braižoma pasiekimų diagrama – parodanti įvairių sričių vaiko pasiekimų augimą. Informacija apie vaiko pasiekimus pateikiama ugdytinių tėvams individualių pokalbių, konsultacijų metu. Vertinant vaiko pasiekimus, laikomasi konfidencialumo principo.

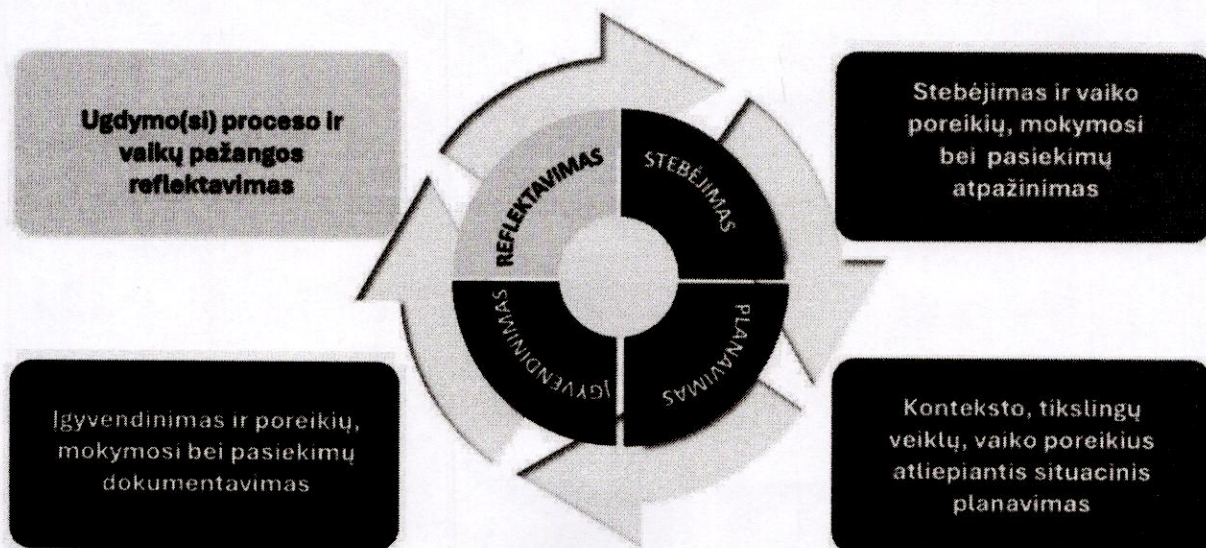
Vertindami vaiko ugdymo pasiekimus ir pažangą siekiame: pažinti vaiką kaip individualybę, išsiaiškinti vaiko poreikius, interesus, pomėgius, galimybes, nustatyti vaiko pasiekimų lygį ir jo daromą pažangą, padėti vaiką, pačiam suprasti, kas jam sekasi gerai, o kur reikalinga suaugusiojo pagalba.

Visi vaiko pažangos ir pasiekimų duomenys ir kita informacija, susijusi su vaiko pažanga ir pasiekimais, kaupiama ir saugoma aplanke „Vaiko pasiekimų ir pažangos aplanke“, skaitmeninėje laikmenoje ar kt. Vaiko aplanke kaupiami vaiko veiklos stebėjimo aprašai, vaiko dailės ir kiti darbeliai, pačių vaikų mintys, įdomūs posakiai, vaiko pomėgių aprašymai, įdomūs klausimai, nuotraukos, mokytojų refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo(si) perspektyvą.

Vaikų ugdymo pasiekimų rezultatai apibendrinami Darželio tarybos posėdžiuose, kuriuose numatomos tolimesnės gairės, ugdymo veiklos tobulinimas.

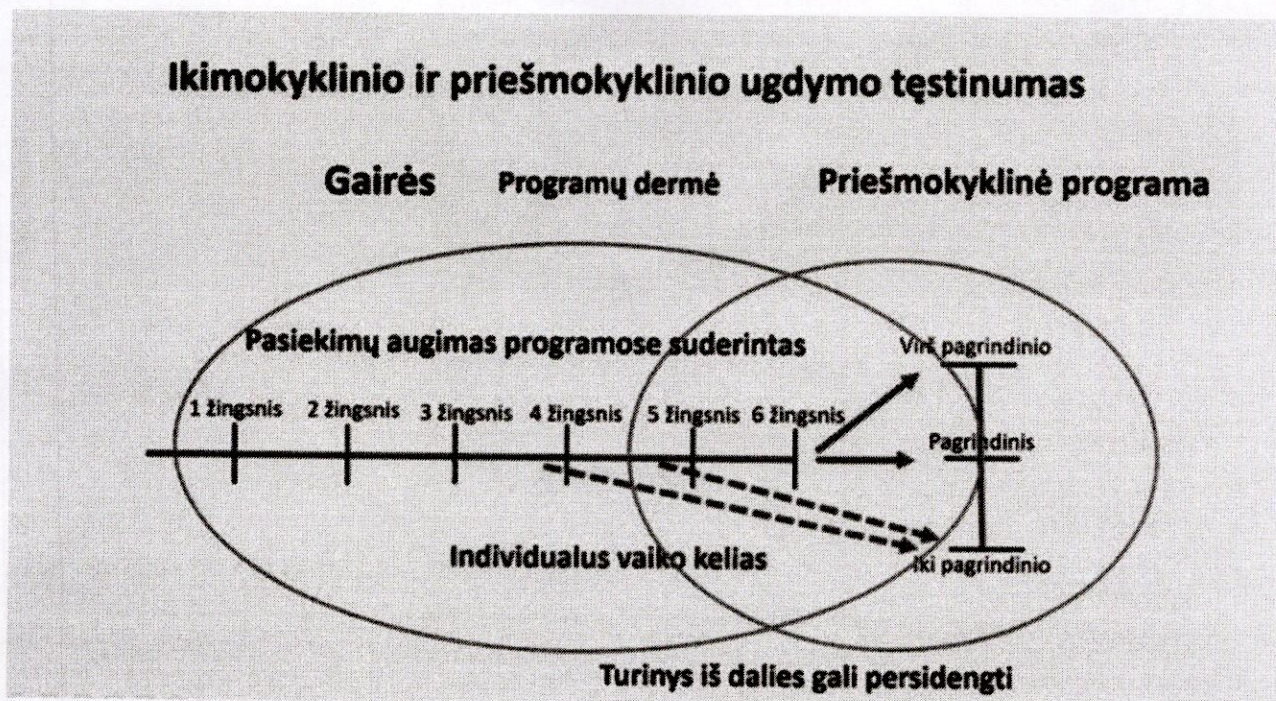
Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.

Vaikų mokymosi, pasiekimų ir pažangos stebėjimo, dokumentavimo, ugdymo(-si) planavimo, įgyvendinimo ir reflektavimo procesas yra cikliškas, kaip pavaizduota žemiau pateiktame paveiksle.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(-si) dermė bei tęstinumas

Modeliuojant ugdymo(si) turinį labai svarbiu aspektu tampa ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė bei sklandus tęstinumas ir perėjimas iš vienos programos į kitą.

Efektyvi ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo dermė reikalauja nuoseklios strategijos ir nuolatinio visų ugdymo procese dalyvaujančių bendradarbiavimo. Tik taip galima užtikrinti, kad vaikai gautų visapusišką, jų individualius poreikius atitinkantį ugdymą.

